

Handleiding Catechisatiemethode Leer mij

12-14 jaar – deel 1

Versie 2021 (herzien)

Inhoudsopgave

Handleiding Catechisatiemethode	1
Leer mij.....	1
Inleiding	3
1. De Bijbel	5
2. De belijdenisgeschriften	9
3. De enige troost	12
4. Onze ellende – schuldig aan de wet van God	15
5. Onze ellende – de zondeval	18
6. De Middelaar	21
7. Het geloof	24
8. De Drie-eenheid	28
9. God de Vader	31
10. God de Zoon – Zijn Namen	34
11. God de Zoon – Zijn geboorte.....	38
12. God de Zoon – Zijn lijden.....	41
13. God de Zoon – Zijn opstanding	44
14. God de Zoon – Zijn hemelvaart	47
15. God de Zoon – Zijn wederkomst en het oordeel.....	50
16. God de Heilige Geest	53

Inleiding

HHJO

Voor u ligt een handleidingdeel van de HHJO catechisatiemethode 'Leer mij'. Deze catechisatiemethode is ontstaan vanuit de behoefte aan een goede, didactisch verantwoorde en Schriftgetrouwe catechisatiemethode, die bruikbaar is binnen de breedte van de Hersteld Hervormde Kerk. Vanuit de betrokkenheid op de jeugd van onze kerk en de gevoelde noodzaak om helder en Bijbelgetrouw catecheseonderwijs aan hen te geven, heeft de HHJO het initiatief genomen om een nieuwe catechesemethode te laten ontwikkelen.

Het uitgangspunt van deze methode is de Heidelbergse Catechismus. Aan de hand van de drieslag geloof, gebod en gebed, die ook in de Heidelbergse Catechismus gehanteerd wordt, wordt in deze methode de geloofsleer behandeld. Voor een optimaal leerrendement is ervoor gekozen om de drieslag geloof, gebod en gebod elke drie jaar te herhalen. In de eerste drie jaar wordt de basis gelegd. De volgende cycli van drie jaar brengen verdieping aan.

Catechese richt zich op alle jongeren. Hier vallen ook de jongeren onder, die moeilijk leren. Bij het schrijven deze methode is ervoor gekozen om te schrijven op VMBO-niveau. Hiermee is deze methode toegankelijk voor de meeste catechisanten. Waar nodig kan de catecheet in zijn uitleg nog eenvoudiger uitleggen of juist verdieping aanbrengen, al naar gelang de behoefte van de groep die hij voor zich heeft.

Leerdoelen

Elk hoofdstuk in het werkboekje begint met de leerdoelen van dit hoofdstuk. Deze leerdoelen bepalen de focus van de les. In deze handleiding zijn bij elk hoofdstuk vragen opgenomen die na afloop van de catechisatieles gesteld kunnen worden om te toetsen in hoeverre de leerdoelen van de les behaald zijn.

De leerdoelen zijn op hoofd-, hart- en handenniveau geformuleerd:

- Het leerdoel op hoofdniveau gaat om kennis. Wat moet een jongere *weten* na deze catechisatieles?
- Het leerdoel op hartniveau gaat om geïnternaliseerde kennis. Wat moet een jongere zich na deze catechisatieles *beseffen*?
- Het leerdoel op handenniveau gaat om praktische kennis. Wat moet een jongere *kunnen* met de informatie die hij vanuit deze catechisatieles aangereikt gekregen heeft?

Door leerdoelen op hoofd-, hart- en handenniveau te definiëren proberen we de geloofsleer zo dicht mogelijk bij de catechisant te brengen. Deze methode wil niet alleen bereiken dat er kennis in de hoofden van jongeren komt, maar wil hen ook aan het nadenken zetten over de betekenis voor hun eigen hart en leven. Met als doel dat zij de verkregen kennis ook in hun dagelijks leven gebruiken.

Het formuleren van leerdoelen op hoofd-, hart- en handenniveau kan de indruk van maakbaarheid wekken. Dat is heel nadrukkelijk niet de bedoeling. Ten diepste worden alleen het hoofd, het hart en de handen bereikt, wanneer de Heilige Geest in de catechisant werkt en zijn of haar hart vernieuwt. In de catechese zijn we diep afhankelijk van Zijn werk. Tegelijkertijd mogen we in de hoop op en de verwachting van Zijn werk de middelen gebruiken om het hoofd, het hart en de handen van de catechisant te bereiken.

Leeropdracht

Elk hoofdstuk kent twee leeropdrachten. De ene leeropdracht betreft een vraag en antwoord uit de Heidelbergse Catechismus. De moeilijke woorden staan naast de vraag en het antwoord. De andere leeropdracht betreft een Bijbeltekst. Het is aan de catecheet om te kiezen welke leeropdracht hij laat leren. Hierbij kan het niveau van de groep meegewogen worden.

Catecheten die catechisanten graag vragen laten maken als huiswerk, kunnen daarvoor de verwerkingsvragen gebruiken die bij elk hoofdstuk zijn toegevoegd. Dit geeft de mogelijkheid om te toetsen of de catechisanten de stof van afgelopen week goed begrepen hebben en waar nodig kunnen onduidelijke punten nog verder uitgelegd worden. Het is ook mogelijk om de verwerkingsvragen in de catechisatieles te behandelen.

Reageren

Er is bewust gekozen om de handleiding bij deze catechesemethode digitaal aan te bieden. Dit biedt de mogelijkheid om de handleiding uit te breiden en te verbeteren. Heeft u een goede aanvulling op de handleiding, bijvoorbeeld een goed voorbeeld, een verwerkingsopdracht, een verhaal, een literatuurtip, of iets anders? Laat het ons weten, zodat wij dit mee kunnen nemen wanneer de handleiding bijgewerkt wordt. U kunt uw reactie sturen naar secretariaat@hhjo.nl.

1. De Bijbel

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de bijbelschrijvers zo door de Heilige Geest zijn beïnvloed dat zij het Woord van Gods Zelf opschreven, en ik weet het verschil tussen het Oude Testament (OT) en het Nieuwe Testament (NT).

Hart – beseffen

Ik beseef dat God tot mij spreekt door Zijn Woord.

Handen – kunnen

Als ik in de Bijbel lees, dan lees ik daarin de boodschap die God voor mij persoonlijk heeft.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 119:53:

Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet,
Mijn pad ten licht, om 't donker op te klaren.
Ik zwoer, en zal dit met een blij gemoed
Bevestigen, in al mijn levensjaren,
Dat ik Uw wet, die heilig is en goed,
Door Uw genâ bestendig zal bewaren.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Bijbelverspreiding

Neem een bericht mee (van de website) van een organisatie die zich bezighoudt met verspreiding van Bijbels. Bijvoorbeeld:

- Open Doors of Stichting De Ondergrondse Kerk: Bijbelverspreiding onder vervolgte christenen
- GBS: Verspreiding van Gods Woord onder Nederlandse soldaten, in hotels, ziekenhuizen en gevangenissen.

Bij dit bericht kun je, afhankelijk van de doelgroep, verschillende methodes kiezen. Bijvoorbeeld een meer mentale methode voor de denkers (stellingen bediscussiëren) of meer op het hart gerichte methode voor de doeners.

Stellingen

1. Je kunt beter eten geven aan mensen die honger hebben, dan zo'n moeilijke Bijbel.
2. Zonder Bijbel is er geen eeuwig leven.

Actie

1. Voor welke onderstaande zin kies je?
  - a. Natuurlijk wil ik aan deze actie meedoen, omdat...
  - b. Geen haar op mijn hoofd die er aan denkt om me hier voor in te zetten, omdat...
2. Wat zou je concreet kunnen doen?

Optie 2 - Woordweb

Maak een woordweb bij het woord *Bijbel*.

Bij het woordweb denken de jongeren eerst zelf na over begrippen en ervaringen die zij met de Bijbel associëren. Na enkele minuten wordt er gezamenlijk een woordweb op het bord gemaakt.

Na het inventariseren worden enkele begrippen extra belicht en besproken. Naar verwachting zal er een tweedeling ontstaan:

1. Feitelijke begrippen, die betrekking hebben op de Bijbel zelf. De catecheet vraagt aan de jongeren om een toelichting van het betreffende woord. Bijvoorbeeld: Wat weet je over het Oude Testament te vertellen? Wat is kenmerkend voor het Oude Testament? Noem eens enkele Bijbelboeken uit het Oude Testament. Wie is de auteur van de Bijbel? Bij dit laatste wordt doorgevraagd, zodat duidelijk wordt dat er verschillende auteurs zijn, die geïnspireerd zijn door de Heilige Geest. Verder geeft de catecheet een toelichting op kernbegrippen. Denk aan de begrippen zoals die op blz. 2 vermeld staan.
2. Ervaringselementen, waarbij de jongeren hun beleving t.a.v. de Bijbel verwoorden. Ga daarover met elkaar in gesprek. Waarschijnlijk zullen veel jongeren aangeven dat ze Bijbellezen moeilijk vinden en niet goed weten wat de Bijbel hen persoonlijk heeft te zeggen. Oordeel daar niet over, maar geef aan dat er wekelijks een korte Bijbelstudie wordt gedaan, waarbij er o.a. aandacht wordt besteed aan de persoonlijke betekenis van een Bijbelgedeelte.

Optie 3 – Hoe vaak lees jij persoonlijk Bijbel?

In deze binnenkomer wordt het persoonlijk Bijbellezen van de jongeren besproken.

Verdeel het bord in 5 vlakken:

- Nooit
- 1 of 2 keer
- 3 tot 5 keer
- Elke dag
- Meerdere keren per dag

Geef elke jongere een post-it.

Stel de vraag: Hoe vaak lees jij voor jezelf uit de Bijbel elke week. Dus los van de dagopening op school of het Bijbellezen aan tafel.

Laat jongeren op de post-it schrijven hoe ze dit vinden.

Laat ze op het bord hun post-it in het juiste vak plakken.

Vat samen wat je ziet. Ik zie dat de meesten van jullie je briefje hebben geplakt in het vak ...

Lees enkele reacties vanaf de post-its voor.

Ga hier het gesprek over aan de in de groep.

Koppel dit aan de lesinhoud (bijvoorbeeld dat de Bijbel Gods Woord is, wat we niet zomaar ongelezen kunnen laten).

Bijbelstudie

Achtergrond

Paulus schrijft aan Timotheüs over de heilige Schriften. Timotheüs heeft vanaf zijn jeugd daaruit horen lezen en vertellen. Jij hebt misschien ook vanaf heel jong uit de Bijbel gehoord. De Bijbel is bijzonder. De Bijbel is anders dan ieder ander boek. Paulus zegt dat de Bijbel wijs kan maken tot zaligheid. Waarom? In de Bijbel staat de enige weg terug tot de Heere. Terug? Ja, want wij zijn bij de Heere weggelopen. De weg terug kunnen wij uit onszelf niet vinden. Dat zegt de Heere in de Bijbel. Maar Hij zegt ook dat Hij Zelf die Weg gaf. Dat is de Heere Jezus. Over Hem gaat het in de Bijbel.

Extra vragen bij het Bijbelgedeelte

1. Ben je blij met jouw Bijbel? Lees je er vaak uit? Waarom wel/niet?
2. Waarom is het belangrijk om uit de Bijbel te lezen? Wat zeggen vers 15 en vers 16 daarvan?
3. Begrijp je wat je leest?
4. Timotheüs kreeg uitleg (vers 14). Weet je wie dat deden? Aan wie kun je nog meer om uitleg vragen?
5. Wat heeft catechisatie met (het begrijpen van) de Bijbel te maken?
6. Alleen kennis in je hoofd is niet voldoende. Er is meer nodig. Welk woord gebruikt Paulus daarvoor in vers 15? Hoe kom je daaraan?
7. Wat heeft dat te maken met de gelijkenis van de wijze en de dwaze bouwer in Mattheüs 7:24-27?
8. Waarom zegt Paulus in vers 14 dat Timotheüs moet blijven in wat hij heeft geleerd?

Alternatieve Bijbelstudie

Wanneer dit hoofdstuk op twee avonden gehouden wordt, is hieronder een extra Bijbelstudie opgenomen.
Lezen: Johannes 20:26-31.

Achtergrond

Leg eerste de context uit. De Heere Jezus is na Zijn opstanding verschenen aan Zijn discipelen. Thomas was er niet bij en hij kan het niet geloven. Hij wil alleen geloven als hij het kan voelen en zien. De discipelen zijn weer bij elkaar en nu is Thomas er ook bij.

Vragen bij het Bijbelgedeelte

1. Wat is het doel van Bijbellezen?
2. God werkt het geloof door Woord en Geest. Wat betekent die uitdrukking?
3. Hoe zie je in dit gedeelte de werking door Woord en Geest terug?
4. Wat betekent 'Woord en Geest' voor jouw Bijbellezen?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Hoe vaak lees jij Bijbel?

Binnenkomer, optie 3, kan ook goed als verwerkingsopdracht gebruikt worden.

Optie 2 – Handvatten voor Bijbellezen

Veel jongeren vinden Bijbellezen lastig. Ga hierover het gesprek met hen aan. De volgende vragen kunnen hierbij gebruikt worden.

1. Hoe vaak lees jij voor jezelf Bijbel per week?
2. Waarom lees je niet vaker Bijbel?
3. Wat vind je moeilijk aan Bijbellezen?
4. Wat helpt jou bij het Bijbellezen?

Verwijs naar hulpbronnen, die helpen bij het *begrijpen* van wat er staat, zoals:

1. De kanttekeningen
2. De Bijbel met Uitleg
3. De HSV Studiebijbel

Veel jongeren vinden het lastig om bij het Bijbellezen de toepassing naar zichzelf te maken. Omdat ze geen antwoord hebben op de vraag: Wat heb ik eraan, waar doe ik het voor? Haken ze vaak af met voor zichzelf Bijbellezen. Wijs hen op goede dagboeken voor jongeren, die daarbij helpen.

En geeft als handvatten de volgende vragen mee:

1. Wat vertelt dit gedeelte over God?
2. Wat vertelt dit gedeelte over mij?
3. Wat zou God met dit gedeelte van mij willen?

Optie 3 – Een verhaal

Een atheïst zei eens tegen een christen: 'Er is geen God. En ik zou niet weten hoe u mij zou moeten overtuigen dat God wel bestaat.' Deze christen antwoordde dat hij niet goed wist wat hij zou doen. Hij zei tegen de atheïst: 'Ik zou een heel lang antwoord kunnen geven en veel moeite kunnen doen om allerlei argumenten naar voren te brengen. Aan de andere kant kan de Bijbel zelf ook antwoord geven. Daarin is namelijk al lang over u gesproken.' 'Over mij gesproken in de Bijbel?' vroeg de atheïst verbaasd. 'Ja, van u' antwoordde de christen: 'In Psalm 53 staat "De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God.'"

1. Wat vind je van dit verhaal?
2. Zou je het op deze manier zeggen tegen een ongelovige? Waarom wel / niet?

Optie 4 – Een doe-opdracht

Geef de catechisanten drie minuten voorbereidingstijd. Ze moeten een toespraakje van één minuut voorbereiden, waarin ze een ongelovige duidelijk maken waarom de Bijbel zo belangrijk is.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat betekent dat ook al weer, dat de Bijbel geïnspireerd is door de Heilige Geest?
2. Wat is het verschil tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament?

Leerdoel hart – beseffen

1. God spreekt ook tot jou. (Hoe) ervaar je dat?

Leerdoel handen – kunnen

1. Hoe kun je de boodschap van de Bijbel voor jou persoonlijk achterhalen als je de Bijbel leest?
2. Kun je een voorbeeld noemen van een Bijbelgedeelte dat voor jou persoonlijk een boodschap heeft? Wat is die boodschap?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden zelf op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen ook voor hen inzichtelijk.

2. De belijdenisgeschriften

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet de namen van de drie algemene christelijke belijdenisgeschriften en van de drie gereformeerde belijdenisgeschriften.

Hart – beseffen

Ik beseff dat de kern van de belijdenis ook voor mijzelf van belang is.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen waarom de belijdenisgeschriften voor de kerk en voor mij belangrijk en waardevol zijn.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 2:7:

Welzalg zij, die, naar Zijn reine leer,
In Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen;
Die Sions Vorst erkennen voor hun HEER;
Welzalg zij, die vast op Hem betrou - wen.

Binnenkomer

Vertel bij het plaatje van de binnenkomer in het boekje het volgende: Guido de Brès schreef met gevaar voor eigen leven de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Hij wilde koning Filips II duidelijk maken dat hij en de andere calvinisten geen ketters waren, maar God naar Zijn Woord wilden dienen. In de NGB legde hij uit wat de Bijbelse leer is. Het is geen dorre opsomming, maar een levend getuigenis. Om het belijdenisgeschrift bij de koning te laten bezorgen, gooide De Brès het over de muur van het kasteel te Doornik. Uiteindelijk zou Guido de Brès met zijn leven betalen voor het belijden van de Bijbelse leer. Belijden betekent vaak lijden. Toen en nu ook nog. Denk maar aan al die vervolgte christenen.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Stelling

Stelling uit Laurens Snoek, *Reformatorisch en evangelisch*, Houten 2009, 32: "Eigenlijk vertrouw je teveel op je eigen kracht als je denkt dat je als kerk wel zonder belijdenissen kunt. En vertrouwen op jezelf is gevaarlijk. Daar val je een keer mee om."

Laat de jongeren reageren op deze stelling.

Vraag aan de groep: Wat is een belijdenis en waarom heeft de Heere ons die gegeven?

Laat ze de vraag noteren en kom er aan het eind van de catechisatieles op terug.

Optie 2 – Woordweb

Maak een woordweb bij het woord *belijdenisgeschrift* of *belijdenis*.

Deze opdracht is waardevol, omdat hiermee niet alleen alle associaties naar boven komen, die jongeren bij belijdenisgeschriften hebben, maar ook de gevoelswaarde die belijdenisgeschriften voor hen hebben.

Optie 3 – Vraag

Begin de les met de vraag te stellen: Waarom hebben wij belijdenisgeschriften?

Dit is een eenvoudige binnenkomer, maar biedt wel de mogelijkheid om vanuit de antwoorden de lesinhoud te behandelen.

Optie 4 – Stellingen

De les kan begonnen worden met een of enkele van de volgende stellingen:

1. Het maakt niet uit wat je gelooft.
2. Belijdenisgeschriften zijn veel te moeilijk om wat aan te hebben.
3. Een kerk die onze belijdenisgeschriften niet heeft, is fout.
4. Belijdenisgeschriften zijn erg belangrijk, daarom moeten ze in de middagdiensten uitgelegd worden.
5. Belijdenisgeschriften helpen mij om te geloven.
6. Vraag: Welk belijdenisgeschrift vind je het fijnst en waarom?

Alternatieve Bijbelstudie

Wanneer dit hoofdstuk op twee avonden gehouden wordt, is hieronder een extra Bijbelstudie opgenomen.

Lezen: Johannes 21:15-19

‘Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb.’ Johannes 21:17

Achtergrond

Petrus had de Heere Jezus driemaal verloochend. Tot drie keer toe krijgt hij nu een indringende vraag van Jezus. Petrus wordt niet boos. Hij zal wel verdrietig geweest zijn, denkend aan de verloochening van zijn Heiland, Die voor hem Zijn leven had gegeven. Petrus zegt: ‘Heere, U weet het. U weet dat ik U liefheb.’ Petrus beseft zijn grote zonde, maar hij weet ook rotsvast dat de Heere Jezus zijn Zaligmaker is.

Vragen

1. Waarom stelt de Heere Jezus drie keer een vraag?
2. Belijden en volgen van Jezus brengt lijden met zich mee. Hoe zie je dat in dit Bijbelgedeelte?
3. Weet je hoe het met Petrus afgelopen is?

Opmerkingen bij uitleg

Herkenning

Bij de uitleg onder het kopje ‘Herkenning’ staat dat de belijdenisgeschriften tussen kerken met gelijke belijdenisgeschriften herkenning geeft. Ook laten belijdenisgeschriften zien, waar een kerk voor staat. Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden, dat dit in de praktijk niet altijd zo functioneert. Zo is soms de herkenning met kerken die net als ons de *Drie Formulieren van Enigheid* erkennen soms ver te zoeken. Wanneer jongeren hier vragen over stellen, kan gewezen worden op de plaats die de belijdenisgeschriften innemen. Wordt het gezien als een historisch document wat vooral weergeeft hoe men er vroeger over dacht, of als een belijdenisgeschrift wat ook vandaag leer en leven bepaalt?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Stellingen

De stellingen van alternatieve binnenkomer, optie 1 en 4, kunnen ook als verwerkingsopdracht worden ingezet.

Optie 2 – Picto belijdenis

In het onderwijs aan verstandelijk beperkte mensen worden soms picto's gebruikt om iets uit te leggen. Picto's zijn eenvoudige tekeningetjes, die gemakkelijk te herkennen zijn.

Maak in groepen van 2 tot 4 een picto-versie van de Apostolische Geloofsbelijdenis.

De tekst van de Apostolische Geloofsbelijdenis is te vinden onder de leeropdracht.

Optie 3 – Grenzen

Eén van de functies van de belijdenisgeschriften is, dat ze grenzen aangeven van wat Bijbels en niet-Bijbels is. In deze opdracht laten we jongeren hiermee oefenen, aan de hand van de Apostolische Geloofsbelijdenis. De tekst van de Apostolische Geloofsbelijdenis is te vinden onder de leeropdracht.

Laat de jongeren aan de geloofsbelijdenis toetsen of iets Bijbels is of niet. Laat ze hierbij het artikelnummer noemen:

1. De Heere Jezus is de Zoon van God.
2. De aarde is door evolutie ontstaan.
3. Als we sterven, dan is dat het einde.
4. Het maakt niet uit of de Heere Jezus op aarde geweest is.
5. Soms gebeuren er dingen waar God ook niets aan kan doen.
6. De Heere Jezus is net als wij met een bevalling geboren.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de leerdoelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen.

Leerdoel hoofd – weten

Wat zijn de namen van de drie algemene christelijke belijdenisgeschriften en van de drie gereformeerde belijdenisgeschriften?

Leerdoel hart – beseffen

Waarom is de belijdenis voor jou persoonlijk belangrijk?

Leerdoel handen – kunnen

Leg uit waarom de belijdenisgeschriften waardevol zijn voor de christelijke kerk.

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

Literatuur

- Een goed inzicht in het ontstaan en de inhoud van de belijdenisgeschriften biedt P. Cammeraat, *Belijden en leven. Leerboek bij de belijdenisgeschriften*, Heerenveen 2006.
- Hendrik-Jan van Nieuw Amerongen & Jonard Roukens, *Kennis van belijdenis moet leiden tot meebelijden op huidige fronten*, <http://www.rd.nl/kennis-van-belijdenis-moet-leiden-tot-meebelijden-op-huidige-fronten-1.669822>
- Kos, *Naar Schrift en belijdenis; Een onderzoek naar het denken van de hervormd-gereformeerde predikant ds. I. Kievit over de ecclesiologie*, met name pagina 66-68. <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/36654>.

In de bijlagen van deze handleiding zijn diverse artikelen over belijdenisgeschriften en de betekenis daarvan opgenomen.

3. De enige troost

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet wat echte Troost is en bij Wie deze te verkrijgen is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik een Trooster nodig heb Die mij bewaart in dit leven, maar ook om te kunnen sterven en voor God te verschijnen.

Handen – kunnen

Ik kan verwoorden wat troost is en waarom ik die troost nodig heb.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 136:3:

Zalig hij, die in dit leven
Jacobs God ter hulpe heeft;
Hij, die door den nood gedreven,
Zich tot Hem om troost begeeft;
Die zijn hoop, in 't hachelijkst lot,
Vestigt op den HEER, zijn God.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Verbanddoos

Neem een verbanddoos mee, stop er van te voren ook een zakdoek in.

Haal eerst een aantal voorwerpen (pleisters, verband) uit de doos en vraag wanneer je deze spullen nodig hebt.

Pak vervolgens ook de zakdoek en vraag waarom deze er in zit.

Het gesprek komt op huilen, tranen drogen en troosten. Vertel dat het deze les ook over Troosten gaat.

Optie 2 – Woordzoeker

Aan het einde van de les is een woordzoeker opgenomen, de overgebleven letters vormen de vraag: *Wat is jouw enige troost in leven en sterven?*

Deze puzzel kan ook als introductie worden gemaakt. (5 á 10 minuten).

Optie 3 – Stelling

Begin met de volgende stelling: Troost heb je alleen nodig, wanneer je verdrietig bent!

Laat jongeren reageren. Waarschijnlijk zijn ze het met de stelling eens.

Maak vervolgens de koppeling met de troost, waar het in deze les over gaat. Het meest ellendige van onze ellende is, dat wij er geen last van hebben, en daarom ook geen troost nodig hebben.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Maak de zin af

Laat de catechisanten schriftelijk de volgende zin afmaken:

"Als ik nog maar 24 uur te leven heb, dan is het voor mij ..... om te weten dat ik het eigendom van Christus ben."

Vraag of iemand dat wat hij heeft opgeschreven wil delen met de anderen, of laat in tweetallen uitwisselen. Praat plenair door of het dan *minder belangrijk, even belangrijk of belangrijker* is om te weten dat je het eigendom van Christus bent. Het is aan de catecheet om dit verder uit te leggen.

Sluit af met de open vraag: "Wie van jullie weet of hij of zij over 24 uur nog leeft?"

Optie 2 – Ellende, verlossing, dankbaarheid

Deze opdracht kan individueel, of in groepen van 2 tot 5 personen gedaan worden.

Geef elke jongere/groep een A4.

Laat hen het A4-tje verdelen in 3 kolommen.

Geef de opdracht:

Schrijf boven de linkerkolom 'ellende'.

Schrijf hieronder alle dingen, die ons ellendig maken of verdriet geven.

Geef na een minuut of 2 de opdracht:

Schrijf boven de 2^e kolom 'verlossing'.

Schrijf nu naast alles wat je in de linkerkolom aan ellendigs opgeschreven hebt, in de tweede kolom hoe Christus ons daarvan verlossen kan.

Geef na een minuut of 2 de opdracht:

Schrijf boven de 3^e kolom 'dankbaarheid'.

Schrijf hieronder op, hoe je de Heere dankbaar moet zijn voor de verlossing die Hij geeft.

Optie 3 – Troost bij een begrafenis

Ga het gesprek aan met de catechisanten over de troost die het geeft op een begrafenis, wanneer iemand de Heere kent. De volgende vragen kunnen hierbij helpen:

1. Wie van jullie heeft een geliefde, zoals opa, oma, vader of moeder, oom of tante, verloren?
2. Hoe heb je de begrafenis ervaren?
3. Was er troost? Waarom wel/niet?
4. Wat maakt, dat er troost is, wanneer je iemand begraaft die de Heere mocht kennen?
5. Hoe zal dat bij jouw begrafenis zijn? Is er dan troost?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat is echte troost?
2. Hoe kom je aan die troost?

Leerdoel hart – beseffen

1. Waarom heb je deze troost nodig?

Leerdoel handen – kunnen

1. Voor wie is deze troost?
2. Toepassingsvraag: Heb jij die troost?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

4. Onze ellende – schuldig aan de wet van God

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat ik God lief moet hebben met heel mijn hart, met heel mijn ziel, met al mijn kracht en met heel mijn verstand en ik weet dat ik mijn naaste lief moet hebben als mijzelf.

Hart – beseffen

Ik beseef dat ik uit mijzelf nooit zal kunnen voldoen aan wat God van mij eist.

Handen – kunnen

Ik kan mijn doen en laten naast Gods wet houden, dan ontdek ik hoeveel zonde ik doe en dat ik die wet niet kan houden.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 38:6:

'k Ben, door Uwe wet te schenden,
Krom van lenden,
Vol van druk, benauwd van hart;
Zeer gebogen en verslagen,
Moe van klagen,
Ga ik al den dag in 't zwart.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Spiegel

Neem een spiegel mee, het liefst een scheerspiegel die ook vergroot.
Vraag meerdere jongeren om er in te kijken en te vertellen wie ze zien.
[Antwoord: mijzelf].
Vraag door of de spiegel echt laat zien hoe ze er uit zien, of dat deze misschien iets weglaat.
Maak de overgang naar de wet.

Optie 2 – Draad

In *De vervulling van de wet in het leven van de christen - enkele overwegingen*¹ beschrijft pr. dr. J. Hoek een beeld van de wet door ds. Tichelaar (vereenvoudigd weergegeven):

"De wet van God is als een dun draadje, gespannen in een donkere kamer. Dat draadje kan ons in de donkerte leiden naar de uitgang. Loslaten betekent de weg kwijt zijn. Maar je kunt ook weer niet aan dat draadje gaan hangen of jezelf eraan optrekken of je erdoor laten meesleuren. Je moet het draadje door het oogje dat je met je duim en wijsvinger maakt laten glijden.

Zo is het ook met Gods wet, die je net als dat draadje leidt. Er is christelijke vrijheid en tegelijk ook een nauwgezet leven uit dankbaarheid."

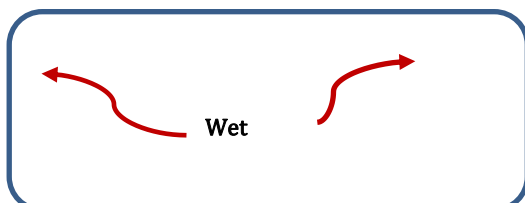
¹ http://www.centrumvoorisraelstudies.nl/artikelen/Hoek_De-vervulling-vd-wet-ih-leven-vd-christen.php

[binnengehaald op 2016 - 02 - 24].

(Eventueel te gebruiken door iemand werkelijk aan zo'n draadje in de donkere ruimte naar de uitgang te leiden)

Optie 3 – Woordweb

Maak met z'n allen een woordweb over het woord wet.

Kom met een gezamenlijk antwoord op: Wat is zalig worden eigenlijk?

Bespreking

Bespreek daarna met elkaar de vraag: Zit jij weleens met de vraag hoe je zalig kunt worden?

Open wanddiscussie

Zorg voor een A2-vel (flip-over) met daarop de vraag: Hoe kun jij zalig worden?

Laat iedereen voor zich zijn antwoord of reactie op een post-it schrijven en bij de vraag plakken. Lees van elkaar wat er geschreven staat en bespreek dit met elkaar.

Opmerkingen bij uitleg

Ellende

Hier kan ingegaan worden op het verschil tussen niet *willen* en niet *kunnen* liefhebben en dienen van God.

Licht

Wanneer de alternatieve binnenkomer is gebruikt, kan hier als volgt op verder gegaan worden.

Het beeld van de spiegel kunt u terug laten komen bij het derde begrip: Licht.

Vraag iemand om zijn ogen dicht te doen en vervolgens in de spiegel te "kijken".

Vervolgens even het licht uit en dezelfde vraag.

Zo is er ook Licht (de Heilige Geest) nodig om in de spiegel van de wet te kijken.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Foto's onder het begrip 'Ellende'

In het werkboekje staan onder het begrip *ellende* 2 foto's. De ene foto is van een Bijbel in de prullenbak. De andere foto van een zwerver die eten uit een vuilnisbak haalt.

Vraag de jongeren eerst om te vertellen wat ze zien,

Vervolgens wat dat betekent voor de betreffende mensen en vervolgens wie op onderstaande afbeeldingen in de grootste ellende leeft.

Eventuele extra vraag bij het begrip ellende:

1. Hoe kan het dat zondige mensen toch in vrede kunnen samenleven?

Optie 2 – Stellingen

Eventueel kunnen de volgende stellingen nog besproken worden.

Werkvorm: stickerparade

- Schrijf de stelling op een vel papier.
- Laat iedereen een rode (niet mee eens) of een groene (mee eens) post-it erbij plakken.
- Bespreek de stelling.

Stelling I: *Als je merkt dat je zelf tot alle zonde in staat bent, kun je niet meer neerkijken op andere mensen die zondigen.*

Stelling II: *Als je op school een 6 haalt, is dat voldoende. Voor de Heere is alleen een 10 goed genoeg.*

Optie 3 – Verhaal

In het water zwom een ontevreden vis. Hij kon overal naartoe:

rivieren, meren, sloten en vaarten. Niemand die hem tegenhield.

Maar hij wilde wel eens wat anders: hij wilde vrij zijn, vrij van het water.

En dus nam hij een lange aanloop, zwom zo hard hij kon en sprong het land op. En daar

lag 'ie dan: vrij van het water. Maar o, wat kreeg hij het benauwd; hij kon geen adem meer halen. En na een poosje was hij dood. Gebonden aan het water kon hij leven.

Maar de drang naar vrijheid werd z'n dood.

Stel de catechisanten de vraag wat dit verhaal te maken heeft met het thema van deze les.

Ga in op de beschermende werking van de Wet als verbondsregels.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Wat eist God van jou in Zijn wet?

Leerdoel hart – beseffen

Kun je dit uit jezelf doen?

Leerdoel handen – kunnen

Hoe kun je je eigen leven toetsen?

Wat ontdek je, als je je doen en laten zo naast Gods wet houdt?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

5. Onze ellende – de zondeval

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat ik geen zondaar ben, omdat ik zonde doe, maar ik doe zonde omdat ik zondaar ben.

Hart – beseffen

Ik beseef dat niet alleen Adam en Eva straf verdiend hebben, maar ik ook!

Handen – kunnen

Ik mag mijn zonden belijden aan de Heere en weet dat Hij barmhartig is om mijn zonden te vergeven.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 51:3:

't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren;
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toren.
Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af.
Zie, Gij hebt lust tot waarheid in 't gemoed;
Gij, HEER, Die weet, al wat ik heb misdreven,
Gij, die mijn geest met wijsheid hadt gevoed,
En in mijn ziel Uw Godd'lijk licht gegeven.

Binnenkomer

Verhaal

Lees of vertel onderstaand verhaal en bespreek de stellingen.

In de Middeleeuwen was er een groot en goed koning. Hij had oog voor zijn volk. Eén van zijn onderdanen was echter jaloers. Deze wilde de plek van de koning innemen. Daarom bedacht hij sluw plan. Hij zou een staatsgreep plegen. De onderdaan zocht medestanders en bereidde de staatsgreep tot in de puntjes voor. Het mocht immers niet mislukken! De onderdaan was tevreden over het verloop. De dag waarop hij het plan zou uitvoeren kwam steeds dichterbij. Totdat.... De koning zijn soldaten op de onderdaan afstuurde. De koning had lucht gekregen van het plan en liet hem grijpen. De koning zei tegen zichzelf: 'Welke straf zal ik deze dienaar geven? Hij verdient de doodstraf!' Toch voerde de koning deze straf niet uit. Vanuit zijn genade bedacht de koning een andere straf. Hij stuurde de man, samen met zijn vrouw die haar steun had betuigd, naar een onbewoond eiland. Als straf voor hun opstand tegen de koning moesten ze grote afstand van de koning nemen. Ver weg van de koning! Ver weg van hun vaderland! Naar een onbewoond eiland!

Op dat onbewoonde eiland kreeg het echtpaar kinderen. Ze leefden ver bij de koning en het vaderland vandaan. Was dat oneerlijk van de koning? Die kinderen hadden toch niets gedaan? Waarom deelden zij dan in de straf van hun ouders?

Het was geen oneerlijke zaak. De schuld lag immers bij hun vader en moeder. Toen de koning hoorde dat de man en vrouw kinderen hadden, toonde hij opnieuw zijn genade. Hij zei: 'Iedereen die zijn fouten toegeeft en stopt met zijn verzet tegen mij, en mij als koning accepteert, die mag weer terugkomen. Dan mag je van het onbewoonde eiland af. Je mag terugkomen in het vaderland en terugkomen bij de koning.'

Groen of rood?

Vooraf regelen: Zorg ervoor dat alle jongeren aan het begin van de les een rood en een groen kaartje in hun bezit hebben. Deel de kaartjes bijv. uit als de jongelui binnenkomen. Ga zelf in de deuropening staan, zodat u de jongelui kunt begroeten én van de kaartjes voorzien. Een andere mogelijkheid is de kaartjes vooraf op de stoel te leggen.

Lees onderstaande drie stellingen voor, zonder deze inhoudelijk te bespreken. Zeg tegen de jongeren dat ze binnen 2 seconden het rode (oneens) of het groene kaartje (mee eens) moeten opsteken.

- * Als ik de koning was, dan had ik de opstandeling de doodstraf gegeven.
- * Het is oneerlijk dat de koning de kinderen van deze opstandeling ook straft!
- * De koning is te goeiig, want hij biedt de kinderen de mogelijkheid om terug te keren.

Bespreek vervolgens de stellingen vijf minuten na. Lees stelling 1 opnieuw voor en kies iemand die een rood kaartje opstak bij deze stelling. Deze persoon legt aan de andere kleurgroep uit waarom hij /zij voor de betreffende kleur koos. Doe het ook andersom. Neem zo de stellingen kort en bondig door!

Toepassing

Bovenstaand verhaal heeft overeenkomsten met de zondeval. Maak zelf de link naar de kernbegrippen of vraag vooraf aan de jongeren waarom het verhaal bij de kernbegrippen van deze les past.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Gevolgen van de zondeval

Schrijf het woord 'zondeval' op het bord.

De zondeval heeft grote gevolgen voor ons en voor de wereld. Welke gevolgen?

Eventueel kun je ook de persoonlijkere vraag stellen: In welke dingen zie jij de gevolgen van de zondeval in *jouw* leven?

Schrijf alle antwoorden die gegeven worden op, of laat die door een catechisant opschrijven op het bord.

De opdracht is uit te breiden, door ná het noemen van de dingen waarin de gevolgen van de zondeval te zien zijn, de vraag te stellen om alles te noemen waarin de gevolgen van de zondeval *niet* te zien zijn.

Bij veel van de dingen die de jongeren noemen (bijvoorbeeld liefde) kan benadrukt worden dat er nog veel goed is (reden om de Heere te danken voor Zijn genade), maar dat er ook zwarte kanten aan zitten (liefde kan beschaamd worden, onbeantwoord blijven, bedrogen worden, etc). Door dit gesprek te voeren leer je jongeren zien dat de zondeval veel dieper ingrijpt, dan op het eerste gezicht te zien is.

Koppel de antwoorden aan het onderwerp van deze avond: De zondeval heeft grote gevolgen. Het bord staat er vol mee. Dat laat wel zien hoe de zondeval ons leven raakt en beïnvloed. Vanavond gaan we daar dieper op in.

Optie 2 – Stelling

Stel eerst de vraag: Wat is de zondeval?

Laat jongeren vervolgens reageren op de stelling:

Het is niet eerlijk dat Adams fout maakt dat God mij schuldig houdt.

Optie 3 – Tekening

Geef elke jongere een A4 en een pen.

Geef de opdracht: Maak een tekening om iemand die doof is en niet kan lezen, uit te leggen wat de zondeval is.

Alternatief: Maak een tekening van het *ergste* gevolg van de zondeval (scheiding met God, de dood, etc).

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Gevolgen van de zondeval

Gebruik optie 1 van de alternatieve binnenkomers als verwerkingsopdracht.
Ook de andere alternatieve binnenkomers kunnen als verwerkingsopdracht worden ingezet.

Optie 2 – Debat

Laat de jongeren debatteren over de stelling: De mens is in zichzelf goed.
Verdeel de jongeren in twee groepen.
Laat de ene groep links van het lokaal staan, de andere groep rechts.
De ene groep is *voor* de stelling, de andere groep *tegen*.
Laat om de beurt uit elke groep iemand naar voren stappen, om het standpunt van zijn groep te verdedigen.
Laat daar iemand uit de andere groep op reageren.
Wissel het vervolgens om.

Optie 3 – Doopformulier

Laat jongeren het Doopformulier opzoeken.
Laat één jongere de eerste regels lezen:

De hoofdsom van de leer des Heiligen Doops is in deze drie stukken begrepen:
Eerstelijk, dat wij met onze kinderen in zonden ontvangen en geboren en daarom kinderen des toorns zijn,
zodat wij in het Rijk Gods niet kunnen komen, tenzij wij vannieuws geboren worden.

Bespreek dit door middel van een groepsgesprek:

1. Hoe is het kindje geboren?
2. Hoe ziet God het kindje?
3. Wat is de toekomst van dit kindje?
4. Als je zo'n lief klein kindje ziet, geloof je dan wat hier gezegd wordt?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat maakt, dat je een zondaar bent?
2. Waarom doe je zonde?

Leerdoel hart – beseffen

1. Waarom verdienen niet alleen Adam en Eva, maar ook jij straf?

Leerdoel handen – kunnen

1. Waarom wijst de Heere je op je zonden?
2. Als je je zonden aan de Heere belijdt, wil Hij je dan vergeven?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

6. De Middelaar

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik begrijp waarom onze gebeden worden afgesloten met 'Om Jezus wil'.

Hart – beseffen

Ik beseef dat mijn relatie met God stuk is en dat ik die op geen enkele manier kan herstellen. Daarom heb ik de Heere Jezus nodig.

Handen – kunnen

Ik weet hoe ik mijn zonden kan belijden en besluit mijn gebed met de woorden 'Om Jezus wil'.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 40:4:

Brandofferen, noch offer voor de schuld,
Voldeden aan Uw eis, noch eer.
Toen zeid' ik: "Zie, ik kom, o HEER;
De rol des boeks is met Mijn naam vervuld.
Mijn ziel, U opgedragen,
Wil U alleen behagen;
Mijn liefd' en ijver brandt:
Ik draag Uw heil'ge wet,
Die Gij den sterv'ling zet,
In 't binnenst' ingewand."

Binnenkomer

Optie 1

Laat drie jongeren een kort rollenspel uitvoeren, waarbij ieder persoon enkel een omschrijving krijg van zijn / haar rol. De catecheet kan er ook voor kiezen om het zelf als verhaal te vertellen.

Karel

Je vraagt op een vriendelijke toon aan je zusje of jij achter de computer mag. Je moet hierachter werken, omdat je morgen een opdracht voor school moet inleveren. Je zusje reageert nauwelijks en weigert. Dit maakt je boos! Je reageert gefrustreerd en je geeft een duw om haar van de stoel af te krijgen. Er ontstaat ruzie, waarbij je in je felheid aan haar kleren trekt. Dit veroorzaakt een scheur (Doe dit niet echt!). Als je vader / moeder tussenbeide komt en op een rustige manier reageert en naar je luistert dan helpt dat. Je wordt ook rustig. Als je ouder ook boos wordt, dan blijf je boos.

José

Je zit achter de computer een spelletje te doen. Je zit op een hoog level als je broer vraagt of hij achter de computer mag. Dit wil je niet, omdat het juist zo goed gaat. Je reageert nauwelijks, omdat je geconcentreerd met het spel bezig bent. Je snauwt hem toe dat dit niet kan. Er ontstaat ruzie. Je doet mee in deze ruzie! Als je vader / moeder tussenbeide komt en op een rustige manier reageert en naar je luistert dan helpt dat. Je wordt ook rustig. Als je ouder ook boos wordt, dan blijf je boos.

Vader / moeder

Je ziet dat je kinderen Karel en José ruzie hebben. Je wilt dat de ruzie stopt en probeert de boel te sussen en op te lossen.

Optie 2

Ga met de jongeren het gesprek aan n.a.v. het rollenspel

1. Wat moet de ouder niet doen? (bijv. zelf boos worden of gaan schreeuwen)
2. Wat werkt? (bijv. rustig blijven, naar beide partijen luisteren)

Werk er als catecheet naar toe dat de jongeren aangeven dat de schade moet herstelt worden. Hoe kan dit? Karel heeft geen geld om nieuwe kleren te kopen voor José. Hij heeft iemand nodig die voor hem betaalt.

Catecheet: hoe zou je zo'n persoon kunnen noemen die de breuk probeert te herstellen tussen beide partijen? > middelaar.

Sluit af met de opmerking dat een (be)middelaar bemiddelt tussen twee partijen en partijen weer tot elkaar probeert te brengen.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Gevangen in Libanon

Leg onderstaande situatie aan de jongeren voor en stel hen de bijbehorende vragen. Ga niet al te uitgebreid in op de antwoorden, maar laat ze vooral ervaren wat de gevolgen kunnen zijn als je je barmhartig opstelt door een bemiddelingsrol op je te nemen.

Stel je voor: je wordt naar Libanon gestuurd om te proberen westerlingen vrij te krijgen. Ze zitten nu nog gevangen. Je gaat in gesprek met de islamitische groep Hezbollah. Je onderhandelt en probeert de Hezbollahgroep op andere gedachten te brengen. Terwijl je een poging onderneemt om de westerlingen te bezoeken word je zelf ontvoerd. Je verblijft 1763 dagen (bijna vijf jaar) in een donkere isoleercel. Je wordt regelmatig geblinddoekt en je zit 23 uur per dag aan een radiator vastgeketend.

Vragen

1. Welke gedachten zouden jou tijdens de gevangenschap bezighouden?
2. Zou je spijt krijgen van je keus om als bemiddelaar op te treden?
3. Bovenstaande situatie is de Engelsman Terry Waite in 1987 overkomen Hij liet een vrouw en vier kinderen in onzekerheid achter. Ze wisten al die tijd niet of hij nog in leven was. Na 25 jaar ging Waite terug naar zijn ontvoerders om zich met hen te verzoenen. Waarom past dit voorbeeld bij de les van vandaag?

Optie 2 – Woordweb Middelaar

Schrijf het woord 'Middelaar' op het bord.

Laat jongeren alles noemen waar ze aan denken bij een middelaar.

Probeer zo helder te krijgen wat een middelaar is/doet.

Optie 3 – Zoek de verschillen

Verdeel het bord in twee kolommen.

Schrijf boven de ene kolom 'Overeenkomsten'

Schrijf boven de andere kolom 'Verschillen'

Vertel het volgende verhaal: Barton is diplomaat voor de Verenigde Naties. Wanneer twee landen in oorlog met elkaar zijn, gaat hij met de leiders van die landen om tafel zitten. Door tussen hen te bemiddelen, probeer hij hen bij elkaar te brengen en hen met elkaar te verzoenen. Zo probeert hij de oorlog te stoppen en vrede te brengen.

Laat jongeren de overeenkomsten tussen Barton en de Heere Jezus noemen, en ook de verschillen.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Zoek de verschillen

Alternatieve verwerkingsopdracht 3 kan ook als verwerkingsopdracht ingezet worden.

Optie 2 – Apologetisch gesprek

Maak groepjes van 6.

De helft van het groepje doet alsof ze moslim zijn.

De andere helft is christen.

Voer het gesprek over de vraag: Hoe komt het goed met God?

Optie 3 – De kloof overbrugd

Laat jongeren het plaatje opzoeken op blz. 31 van de kloof die door het kruis overbrugd wordt.

Hoe laat dit plaatje zien, dat de Heere Jezus de Middelaar is?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Waarom zeggen wij aan het eind van een gebed: 'Om Jezus' wil'?

Leerdoel hart – beseffen

Waarom heb je een Middelaar nodig?

Leerdoel handen – kunnen

1. Hoe kun je je zonden belijden?
2. Sluit jij je gebed af met 'Om Jezus' wil'?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

7. Het geloof

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat geloven te maken heeft met alles in mijn leven: mijn verstand, mijn hart, wat ik wil en wat ik doe.

Hart – beseffen

Ik beseff dat geloven is dat je alles voor waar houdt wat God in Zijn Woord zegt én dat je door de Heilige Geest vertrouwt dat Hij ook jou genadig is (Heidelbergse Catechismus, zondag 7).

Handen – kunnen

De Heilige Geest werkt door het Evangelie. Vanuit deze verwachting lees ik trouw mijn Bijbel en luister ik biddend naar Zijn Woord.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 9:10:

Hij, die Uw naam in waarheid kent,
Zal, HEER, op U in zijn ellend'
Vertrouwen, wijl Gij nooit liet zuchten
Hen, die gelovig tot U vluchten.

Binnenkomer

Geef de jongeren de gelegenheid om voor zichzelf de vraag te beantwoorden 'Wat is geloven?' Ze kunnen het antwoord in het werkboek opschrijven.

Geef ze vervolgens de gelegenheid om hun linker- en rechterbuurvrouw/ man te bevragen en laat ze die antwoorden in de overige kolommen schrijven.

Als u wilt voorkomen dat ze hun antwoord koppelen aan de doelstellingen van deze les, dan kunt u ze een los vel papier geven door deze vooraf klaar te leggen. Laat ze dat in drie vakken vouwen. U kunt overwegen om de papieren na afloop te verzamelen, zodat u goed weet welke beelden de jongeren bij dit belangrijke onderwerp hebben.

Inventariseer enkele antwoorden en schrijf deze op het bord.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Vertrouwen

Laat 6 jongeren naar voren komen.

Kies de drie sterksten uit.

Laat die elk achter één van de andere jongeren gaan staan.

Let hierbij op dat een jongen achter een jongen staat, en een meisje achter een meisje.

Spreek af:

Jullie op de voorste rij laten je straks achterover vallen.

En jullie op de achterste rij vangen hen op.

Tel af, van 3 tot 0.

Als er bij zijn die het niet durven, bespreek waarom ze het niet durven. Stuur hierbij aan op 'niet vertrouwen'.

Bespreek met hen die het wel aandurfde, hoe het voelde, om zich achterover te laten vallen.

- Waarom durfde je dat?
- Zou je het ook bij een wildvreemde gedaan hebben? Waarom wel/niet?
- Zou je deze opdracht, als je hem 100 keer doet, meer of minder spannend vinden? Waarom?

Bespreek wat deze opdracht leert over geloven. Om te geloven moet je degene in wie je gelooft *kennen, weten* dat hij betrouwbaar is, en je moet hem vertrouwen. Vertrouwen betekent je overgeven in de handen van de ander. Dat is eng. Je verliest de controle. Maar je weet en vertrouwt dat je opgevangen wordt. Zo is het met geloven ook. Om te geloven moet je *weten* aan wie je je overgeeft. Je moet Hem kennen. En Hem vertrouwen, om je over te geven in Zijn handen. Je overgeven aan Hem, vraagt dat jij loslaat en de controle opgeeft. Hoe vaker je Hem vertrouwt, des te meer leer je dat Hij te vertrouwen is.

Optie 2 – Geloven is ...

Lees na de inventarisatie één van onderstaande teksten voor en geef de jongeren de opdracht om te onderzoeken hoe in dit verhaal het woord geloven wordt omschreven. Bespreek dit na het lezen.

Verhaal 1

Op een dag zat ik tegenover een man. Een boom van een vent, een soort driedelige kast. Ik noem hem in mijn hart altijd Ringmans, omdat hij een trui droeg met ringetjes erop, maar zo heette hij natuurlijk niet. Zijn vrouw was bij een bombardement omgekomen. Zijn twee zoons waren in de oorlog gesneuveld. Een triest geval. En toen bezocht ik hem. Nauwelijks was ik gaan zitten of hij stak van wal: 'Dominee, praat me alstublieft niet van het christendom! Ik heb zoveel doorgemaakt, dat ik niets meer kan geloven. Ik heb teveel beleefd! Ze kunnen me vertellen wat ze willen, maar ik geloof nergens meer in!' Toen lachte ik en zei: 'Dat kan ik mij niet voorstellen! Zegt u eens, meneer Ringmans,' -hij heette in werkelijkheid anders – 'gaat u wel eens een keer met de trein?' 'Ja!' Ik vervolgde: 'Dan gaat u zeker iedere keer van te voren naar de machinist en vraagt u hem: Kunt u mij uw diploma laten zien?' 'Nee, welnee!' was zijn antwoord. 'Je kunt van de Spoorwegen toch verwachten, dat hun machinisten...' 'Wat?!' zei ik heel verbaasd. 'U stapt in zonder dat u zich ervan vergewist dat de man in de bestuurderscabine de trein ook echt kan besturen?! U vertrouwt hem uw leven toe – zonder garantie?! Nou, hoort u eens! Dat noem ik geloven, meneer Ringsmans, dat ik aan iemand mijn leven toevertrouw!²

Verhaal 2

Er was eens een schipbreuk met een groot zeevaartschip. Al die mensen moesten van die boot af in de reddingsboot die onder hen in het water lag. De geredde mensen riepen het de mensen toe: "Laat je maar vallen!" Zij die zich lieten vallen waren gered, maar toen kwam er een man die zich vast bleef houden aan het zinkende schip. De mensen zeiden tot hem: "Laat los!" Maar hij hield zich vast, zodat de knokkels van zijn vingers helemaal wit werden. Hij kon zich bijna niet meer vasthouden. Toch wilde hij zich niet laten vallen, want .....

(stop hier en vraag welke tegenwerpingen de man zou kunnen hebben). Vraag vervolgens met welk beeld het geloof wordt verduidelijkt

---

² Wilhelm Busch, *Jezus onze bestemming*, blz. 79.

Optie 3 – Bijbelteksten

Print een aantal Bijbelse beloften uit.

- Een ieder die de Naam des Heeren zal aanroepen, zal behouden worden.
- De Heere Jezus zegt: Wie in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven.
- Etc

Deel deze uit.

Voer het gesprek met de jongeren:

- Wat vraagt God hier?
- Mag ik doen wat hier gevraagd wordt?
- Hoe kan ik doen wat hier gevraagd wordt?
- Betekent dit dat als je bidt (de Naam des Heeren aanroepen) dat je dan behouden bent. Of is er meer nodig?
- Zal God als je oprecht met deze teksten naar Hem toegaat, je geven wat je van Hem vraagt? Praat door over het pleiten op Gods beloften.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Vertrouwen

Alternatieve binnenkomeer 1 kan ook als verwerkingsopdracht ingezet worden.

Optie 2 – Betrouwbaar

Geloven is (o.a.) de Heere Jezus vertrouwen.

Geef jongeren 3 minuten om voor zichzelf op te schrijven, waarom je de Heere Jezus kunt vertrouwen.

Inventariseer aan het einde alle antwoorden en bespreek die.

Optie 3 – Waar sta jij?

Stel de vraag: Heb jij een waar geloof?

Laat alle jongeren die *ja* zeggen rechts gaan staan.

Alle jongeren die *nee* zeggen links.

En alle jongeren die twijfelen in het midden.

Vraag jongeren uit de drie groepen, waarom ze daar staan.

- Wat maakt dat jij geen waar geloof hebt?
- Jij staat in het midden. Waarom? En als de oordeelsdag komt: is er dan een midden?
- Jij hebt een waar geloof. Wat maakt, dat je dat zegt?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat heeft geloof te maken met je *verstand*?
2. Wat heeft geloof te maken met je *wil*?
3. Wat heeft geloof te maken met wat je *doet*?

Leerdoel hart – beseffen

1. Wat is geloven?

Leerdoel handen – kunnen

1. Hoe kom je aan het geloof?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

8. De Drie-eenheid

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat er drie Personen zijn die samen één God vormen en dat ze alle drie nodig zijn om zalig te worden.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik de drie-eenheid van God niet met mijn verstand kan begrijpen.

Handen – kunnen

Ik aanvaard dat ik God met mijn verstand niet kan begrijpen en dank God voor zijn grootheid. (Augustinus zei: 'Wanneer wij God zouden kunnen begrijpen, dan was Hij het niet waard om door ons geëerd, gevreesd en gediend te worden.'

Zingen

Gezongen kan worden de Avondzang vers 7:

O Vader, dat Uw liefd' ons blijk';
O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk;
O Geest, zend Uwen troost ons neer;
Drieëinig God, U zij al d' eer.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Voorbeelden van de drie-eenheid

God is drie-enig. Dat betekent dat er één God is, die bestaat uit God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

Als je goed nadenkt, dan zijn er om je heen voorbeelden te vinden van dingen, die drie zijn en toch één. Denk aan een gezin. Je hebt één gezin, wat bestaat uit vader, moeder en kinderen.

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.

Bedenk zoveel mogelijk voorbeelden voor de drie-eenheid, die laten zien dat iets drie kan zijn en tegelijkertijd ook één is.

Optie 2 – Zoek de kaartjes bij elkaar

Deel onder de jongeren kaartjes uit. Op elk van de kaartjes staat één van de volgende begrippen:

licht	–	warmte	–	stralen	–	zon
ziel	–	lichaam	–	geest	–	mens
stam	–	takken	–	bladeren	–	boom
rood	–	wit	–	blauw	–	Nederlandse vlag

Vertel aan de jongeren dat ze de begrippen moeten zoeken die samen een eenheid vormen.

Materiaal

Kaartjes met op elk kaartje één woord.

Stuur er bij de bespreking op aan dat de jongeren aangeven dat bovenstaande substanties een onderdeel van een groter geheel vormen. Het lichaam van de zon bevat de zon, de stralen en de warmte. De stralen worden voortgebracht door de zon, de warmte komt zowel uit de zon voort als de stralen, maar deze drie zijn één. Ze zijn onderscheiden, maar niet te scheiden. Alle drie samen zijn ze één zon. Zo is het ook in de drie-eenheid. De Zoon is uit de Vader, de Heilige Geest gaat van beiden uit en toch zijn ze één God, hoewel drie onderscheiden Personen.³ Leg vanuit deze opdracht de link met het onderwerp van de Drie-eenheid. Bovenstaande tritsen vormen een zwakke vergelijking voor de Drie-eenheid.

Optie 3 – Handen vasthouden

Laat vijf jongeren naar voren komen en plaats hen in een cirkel met de gezichten naar elkaar toe. Laat iedereen zijn ogen dichtdoen, zijn linkerhand vooruit steken en willekeurig een andere hand pakken. Daarna gebeurt hetzelfde met de rechterhand. Je mag niet twee handen van dezelfde persoon vasthouden. Laat hen nu de ogen openen. De groep vormt een eenheid, terwijl ze wel verschillend zijn.

Opmerkingen bij uitleg

Introductie 1=3 3=1

Laat de jongeren na het uitvoeren van de binnenkomeer de link leggen met de afbeelding van de Drie-eenheid. Vraag aan de groep wat er met de titel 1=3 / 3=1 wordt bedoeld. Benadruk dat we deze leer niet kunnen begrijpen. Toch spreekt de Bijbel zó over God de Vader, Zijn Zoon Jezus Christus en de Heilige Geest. Wijs evt. op de uitspraak van Augustinus: 'Wanneer wij God zouden kunnen begrijpen, was Hij het niet waard om door ons geëerd, gevreesd en gediend te worden.'

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Voorbeelden

De opdracht om voorbeelden te bedenken van de drie-eenheid (alternatieve binnenkomeer, optie 1) kan ook goed als verwerkingsopdracht worden ingezet.

Optie 2 – Presentatie

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.

Jullie groepje is uitgenodigd om in groep 6 van de basisschool uit te komen leggen wie God is.

Wat gaan jullie vertellen?

Maak een presentatie van 3 tot 5 minuten:

- Leg uit wat de drie-eenheid is
- Gebruik een eenvoudig voorbeeld
- Vertel waarom het belangrijk is dat de kinderen geloven dat God drie-enig is.

Laat een aantal groepen hun presentatie houden.

Optie 3 – Bidden tot de drie Personen

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.

Geef hen een A4, die ze in drie kolommen moeten verdelen.

Laat ze boven de kolommen schrijven Vader, Zoon en Heilige Geest.

Laat de jongeren in elke kolom tenminste drie dingen schrijven, die ze aan deze Goddelijke persoon kunnen vragen in het gebed.

---

³ Thomas Watson, *De hoofdsom van de Geloofsleer*, blz. 148.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat bedoelen we met de Drie-eenheid?
2. Heb je alle drie de Personen nodig om zalig te worden?

Leerdoel hart – beseffen

1. Kun je met je verstand de Drie-eenheid begrijpen?

Leerdoel handen – kunnen

1. Wat moet onze reactie zijn op Gods Drie-eenheid?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

9. God de Vader

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat God de Vader de hemel en de aarde geschapen heeft en dat Hij almachtig is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat God voor de schepping zorgt en ook mijn leven leidt.

Handen – kunnen

Ik kan het verschil uitleggen tussen de voorzienigheid van God en het noodlot.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 33:11:

Laat ons alom Zijn lof ontvouwen:
In Hem verblijdt zich ons gemoed,
Omdat wij op Zijn naam vertrouwen,
Dien Naam, zo heilig, groot en goed.
Goedertieren Vader,
Milde zegenader,
Stel Uw vriend'lijk hart,
Op Wiens gunst wij hopen,
Eeuwig voor ons open;
Weer steeds alle smart.

Binnenkomer

Laat iedereen kort een reactie geven op de vraag en schrijf de genoemde woorden op het bord. Je kunt deze gebruiken bij de stelling.

Er zullen bij de binnenkomer eigenschappen zijn genoemd die niet voor God gelden. Dit biedt de mogelijkheid om het verschil tussen een aardse vader en de hemelse Vader uit te kunnen leggen.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Tekening

Geef de jongeren een A4.

Geef als opdracht: maak een tekening waarin je de mooiste dingen tekent die God geschapen heeft.

Ga hierover het gesprek aan.

Wat voor reactie past ons als we zien hoeveel moois en goeds God geschapen heeft?

Sluit af met een oproep om vanavond bij het slapen gaan de Heere te danken voor de dingen die ze getekend hebben.

Optie 2 – Stelling over Gods besturing

Begin met de stelling: God leidt alles wat er gebeurt!

Laat degenen die het met de stelling eens zijn naar de linkerkant van het lokaal toelopen.

Degenen die het oneens zijn met de stelling naar de rechterkant van het lokaal.

Laat hen vervolgens uitleggen waarom ze het eens/oneens zijn met de stelling.

Laat steeds de overkant reageren op wat er gezegd wordt.

Optie 3 – God is voor mij . ...

Geef alle jongeren een memo-blaadje.

Laat ze de zin afmaken, door één woord op te schrijven: God is voor mij ...

De bedoeling is dat ze het woord opschrijven, dat voor hen het meest typeert hoe God is.

Ga hier vervolgens het gesprek over aan.

Koppel de antwoorden terug aan God als Vader. Passen de opgeschreven antwoorden bij het Vaderschap van God, of juist niet?

Bijbelstudie

Petrus en Johannes zitten gevangen. De Joodse leiders kunnen eigenlijk niets vinden waarom ze hen langer vast kunnen houden. Ze moeten hen laten gaan. Maar eerst bedreigen zij hen. 'Jullie mogen niet meer van de Heere Jezus spreken' zeggen ze. Petrus en Johannes antwoorden: 'U staat niet boven God. Hem moeten we gehoorzamen.' Nog meer dreigementen klinken. Als Petrus en Johannes terugkomen bij de andere christenen gaan ze samen bidden. Ze brengen alles bij de Heere. Ze vragen om vrijmoedigheid. Dat wil zeggen: dat de Heere hen kracht zal geven om ondanks die dreigementen toch te spreken van de Heere Jezus.

Eventuele verdere vragen

1. Wat zou jij gedaan hebben als je in de schoenen van Petrus of Johannes stond?
2. Is het vreemd dat er dreigementen klinken als er van de Heere Jezus wordt verteld (zie vers 25 - 28).
3. Waarom vertellen ze de dreigementen aan de Heere? Hij weet toch alles al?
4. De christenen bidden om vrijmoedigheid (vers 29). Wat betekent dat?
5. Het gebed begint met de belijdenis dat God de Schepper van alle dingen is. Wat is de troost daarvan?
6. Wat leert dit gedeelte ons:
  - a. Als je moeilijke dingen meemaakt?
  - b. Als je het moeilijk vindt om van de Heere te spreken?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Stelling God kan alles

Laat jongeren reageren op de stelling: God kan alles!

Laat voorstanders op tegenstanders reageren en omgedraaid.

Optie 2 – Waarom?

Ga een groepsgesprek aan over de vraag:

Als God alles kan, waarom gebeuren er dan erge dingen?

De catecheet kan afhankelijk van de omstandigheden kiezen voor een recent gebeurde natuurramp als voorbeeld, of insteken bij een persoonlijke ramp die bekend is in de gemeente (moeder van een groot gezin die overlijdt, jongere die ernstige vorm van kanker krijgt, een ernstig ongeluk dat gebeurd is, etc).

Geef ruimte aan de emoties. Als aanzetten voor een antwoord:

- God is niet *machteloos* als er erge dingen gebeuren.
- Door de zondeval is de wereld gebroken. Die gebrokenheid zien we in erge dingen die gebeuren.
- We mogen naar God toegaan om bij Hem te schuilen, ook al begrijpen wij Hem niet.
- Er volgt een laatste oordeel, waarin God recht zal doen voor al het onrecht dat mensen elkaar aandoen.
- God kan ook met het erge wat gebeurd een bedoeling hebben. Als waarschuwing om ons stil te zetten en bij Hem te brengen, of als middel om ons dicht bij Hem te laten leven. Het is goed voor mij verdrukt te zijn geweest, zegt de Psalmddichter. Het bracht hem dicht bij God.

Optie 3 – God is . . .

Geef de jongeren een blaadje en laat hen zoveel mogelijk woorden opschrijven, waar ze aan denken bij God. Geef hier een paar minuten voor.

Bespreek vervolgens de opgeschreven woorden. Passen deze bij God als Vader, of niet?

Deze opdracht kan ook gedaan worden door jongeren post-its op het bord te laten plakken, of door hen via een online prikbord te laten reageren.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat bedoelen we als we zeggen dat God de Vader de Schepper is?
2. Is er iets wat God *niet* kan?

Leerdoel hart – beseffen

1. Zorgt God nog steeds voor de schepping?
2. Zorgt Hij ook voor jou?

Leerdoel handen – kunnen

1. Wat is het verschil tussen Gods voorzienigheid en het noodlot?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

10. God de Zoon – Zijn Namen

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat Jezus de eniggeboren Zoon van God is en Zelf ook God is.

Hart – beseffen

Ik beseef dat alleen de Heere Jezus mij kan verlossen van de zonde.

Handen – kunnen

Ik kan verschillende namen van de Heere Jezus noemen en uitleggen wat deze betekenen.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 45:1:

Mijn hart, vervuld met heilbespiegelingen,
Zal 't schoonste lied van enen Koning zingen;
Terwijl de Geest mijn gladde tonge drijft;
Is z' als de pen van een, die vaardig schrijft.
Beminlijk Vorst, uw schoonheid hoog te loven,
Gaat al het schoon der mensen ver te boven;
Genâ is op uw lippen uitgestort,
Dies G' eeuwiglijk van God gezegend wordt.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Namen van catechisanten

Zoek vooraf op www.meertens.knaw.nl de betekenis van de namen van de catechisanten op.
Schrijf op memo-blaadjes aan de ene kant de betekenis van de naam. Aan de andere kant de naam zelf.
Leg de blaadjes met de betekenis van de naam naar boven.
Laat de catechisanten een blaadje uitzoeken, waarvan ze wat erop staat bij zichzelf vinden passen.
Als iedereen een blaadje gepakt heeft, mogen ze op de achterkant kijken.
Deel vervolgens een lijst uit met alle namen en de betekenis erachter.

Ga erop in: Voor sommigen past de betekenis van jullie naam bij wie je bent. Bij anderen niet.
Vanavond hebben we het over de Heere Jezus. Zijn Namen *passen* bij Hem en laten zien wie Hij is en wat Hij doet.

Optie 2 – Namen van de Heere Jezus

Geef alle catechisanten een post-it.
Laat hen de naam of titel opschrijven van de Heere Jezus, die ze het mooist vinden.
Laat ze vervolgens hun post-it op het bord plakken. Hangt hun antwoord er al, dan plakken ze hun post-it eraast.

Bespreek de antwoorden.

Vraag jongeren *waarom* ze gekozen hebben voor een bepaalde naam of titel.
Benoem ook een paar dingen die *niet* gekozen zijn, zoals *Heere* of *Profeet*, *Priester*, *Koning*. Probeer de jongeren te interesseren naar waarom die namen en titels belangrijk zijn.

Optie 3 – Voorwerpen met een naam erop

Probeer een aantal voorwerpen te verzamelen waarop een naam is gedrukt: pen, beker, sleutelhanger, naambordje, badge. Als dat niet voorhanden is, neem dan enkele geboortekaartjes mee. Ga met de catechisanten in gesprek over het nut van het hebben van een naam en de eventuele betekenis van namen.

Optie 4 – Plaatje ichthus-symbool

Stel de vraag: Wie weet wat het plaatje op blz. 49 (ichthus-symbool) betekent?

Vraag door: Waarom werd dat symbool gebruikt?

Leg het vervolgens uit.

Het Griekse woord voor vis is 'ichthus'.

I staat voor Jezus,

Ch voor Christus,

Theos is God,

Usus is Zoon,

Soter is Redder.

Dus: Jezus Christus, Gods Zoon, Redder.

De eerste christenen gebruikten dit symbool om elkaar te 'herkennen'.

Buitenstaanders kenden deze geheimtaal niet.

Bijbelstudie

Achtergrond

Jozef krijgt een boodschap van de Heere. Maria is zwanger. Niet van een andere man, maar uit de Heilige Geest. De Messias zal worden geboren. Jozef krijgt opdracht om Hem Jezus te noemen. In het Oude Testament was die naam Jozua. De Naam Jezus betekent: de Heere redt. Hij zal Zijn volk zalig maken. Dat wil zeggen: redden, of bevrijden. De echte Jezus wordt nu geboren. Alleen Hij kan zondaren zaligmaken. Niemand anders kan dat. Al heten ze ook Jozua of Jezus. Deze Jezus is: Immanuël, God met ons. Dus echt: de Heere redt! God Zelf wordt mens om zondaren zalig te maken. Dat doet Hij aan het kruis. Hij laat Zich als zondaar veroordelen om zondaren te bevrijden.

Toelichting bij uitleg

Onze Heere

Eventuele extra uitleg: De duivel heeft geen recht meer op jou. Christus heeft recht op alles in heel je leven. Dat verlang je dan ook. Al heb je daarbij wel Zijn genade nodig. Want tegen de duivel kun je zelf niet op. En je eigen ik, krijg je er zelf niet onder.

Christus

Christus betekent hetzelfde als Messias. Allebei de namen betekenen gezalfde. Door het zalven met olie stelde de Heere aan tot een bepaalde taak. De olie zag op de Heilige Geest. Alleen door Zijn leiding en in afhankelijkheid van Hem kan het ambt goed vervuld worden. Zo werd ook de Heere Jezus gezalfd. De Heilige Geest daalde op Hem neer toen Hij werd gedoopt.

Verwerkingsvragen

Antwoorden

Denk als antwoord op vraag 5 aan o.a. Lam, Herder, Ware Wijnstok.

Verdiepingsvragen

1. Leg uit wat het betekent dat Christus Profeet, Priester en Koning is.
2. Christenen zijn ook profeet, priester en koning. Leg aan de hand van Zondag 12, v/a 32 uit op welke manier.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Als Jezus Heere is

We hebben vanavond gehoord wat het betekent dat Jezus Heere is.

Als je écht in de Heere Jezus gelooft, dan wordt Hij Heere over je leven. Dan ben je Zijn eigendom. Dan heeft Hij het over je leven voor het zeggen.

Schrijf voor jezelf op:

Wat zou er allemaal veranderen in mijn leven, als Jezus Heere van *mijn* leven zou zijn?

Bespreek de opdracht kort na.

Optie 2 – Gedicht

Maak een gedicht over de naam Jezus (Zaligmaker).

Optie 3 – Namen van de Heere Jezus

Alternatieve binnenkomer, optie 2, kan ook ingezet worden als verwerkingsopdracht.

Bespreek na waarom gekozen is voor die ene titel of naam van de Heere Jezus?

Vraag door: Wat betekenen de andere namen van Hem?

Bijvoorbeeld: als een jongere kiest voor *Heere*, vraag hem dan wat de naam *Jezus* voor hem betekent. En omgedraaid.

Geef als samenvatting mee: Een écht geloof kent Jezus als *Verlosser* en *Heere*.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

1. Wat bedoelen we ermee, als we zeggen dat de Heere Jezus de *eniggeboren* Zoon van God is?
2. Is de Heere Jezus net zo echt God als God de Vader?

Leerdoel hart – beseffen

1. Wie kan jou verlossen van de zonde?

Leerdoel handen – kunnen

1. Noem een paar namen van de Heere Jezus en leg uit wat die namen betekenen.

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

11. God de Zoon – Zijn geboorte

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik ken het derde artikel van de Apostolische geloofsbelijdenis uit mijn hoofd: Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria.

Hart – beseffen

Ik beseff dat het voor de Heere Jezus een grote vernedering was om als hulpeloze baby naar de aarde te komen.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen waarom het nodig was dat de Heere Jezus als baby werd geboren.

Zingen

Gezongen kan worden de Lofzang van Zacharias vers 1:

Lof zij den God van Israël,
Den HEER, die aan Zijn erfvolk dacht,
En, door Zijn liefderijk bestel,
Verlossing heeft teweeg gebracht;
Een hoorn des heils heeft opgericht;
't Geen Davids huis was toegezegd,
Dat wil Hij ons nu schenken;
Gelijk Gods trouw, van 's aardrijks ochtendstond,
Door der profeten wijzen mond,
Zich hiertoe aan de vaderen verbond.

Binnenkomer

Neem een geboortekaartje (bijvoorbeeld van een kindje wat recent in de gemeente geboren is) mee ter illustratie van de binnenkomer.

Bij de stelling

Of we op bezoek gaan, hangt soms van onze beleefdheid af. Er is sprake van een zekere vrijblijvendheid. Zien we de boodschap van het Evangelie ook als vrijblijvend?

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Christus' vernedering

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.

Waarom was het voor de Heere Jezus een vernedering om mens te worden?

Schrijf zoveel mogelijk dingen op.

Denk bijvoorbeeld aan wat Hij achter laten moest en wat Hij hier op aarde meegemaakt heeft.

Bespreek de resultaten in de groep.

Koppel dit eventueel aan de afbeelding van de trappen van vernedering op blz. 55.

Optie 2 – Voorkennis activeren

Begin de les met de vraag: Waarom moest de Heere Jezus eigenlijk mens worden?
Vraag hierbij door.

Koppel hier de rest van de les aan, zodat tijdens de les helder wordt:

- Waarom de Heere Jezus *God* moest zijn
- Waarom Hij *mens* moest zijn
- Waarom het zo'n groot wonder is dat Hij dit wilde doen
- Waarom wij dat nodig hebben

Optie 3 – Gevoel

Stel de vraag: Welk gevoel roept Kerst bij jou op?

Geef een aantal jongeren de beurt, en vraag door naar waar dat gevoel vandaan komt.

Bespreek vervolgens de gevoelens die bij de geboorte van de Heere Jezus een plaats kunnen hebben:

- Boosheid: Gods toorn over de zonde
- Verdriet: ik maak met mijn zonden dat de Heere Jezus mens moest worden
- Blijdschap: God komt naar ons toe om het weer goed te maken
- Dankbaarheid: Hoeveel heeft de Heere Jezus ervoor over gehad om zondaren te redden
- Schaamte: het was vanwege mij dat Hij mens moest worden.

Deze opdracht kun je ook doen door de catechisanten een *kleur* uit te laten zoeken.

Bijbelstudie

Achtergrond

En de engel antwoordende zei tot haar [Maria]: 'De Heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwē; daarom ook Dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.

Maria zal zwanger worden. Dat heeft de engel tegen haar gezegd. Haar Zoon zal de Messias zijn. Onverwacht stond de engel voor haar. Wonderlijke woorden. Zwanger? Een Zoon baren? Koning? Ze vraagt: Hoe zal dat wezen? Nee, Maria reageert hier niet zoals Zacharias. Die vroeg in ongeloof om een teken. Maria vraagt hoe ze zwanger kan worden. Er komt geen man aan te pas. Het antwoord maakt het nog wonderlijker. Dat zal God Zelf doen. Want wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. De Vader geeft Zijn Zoon en uit de Heilige Geest wordt Maria zwanger. De volheid van de tijd is gekomen. De Messias zal worden geboren.

Eventuele verdere vragen

1. Wat betekenen de woorden: 'volheid van de tijd'?
2. Probeer eens te zeggen wat het wonder is van de geboorte van de Heere Jezus.
3. Noem of schrijf eens op wat de engel in vers 31 – 33 van de Heere Jezus zegt. Wat betekent dat allemaal?
4. Maria vroeg niet om een teken, zoals Zacharias. Toch krijgt ze een teken. Welk teken is dat?
5. Wat komt er bij je naar boven als je vers 37 leest? Wat zeggen deze woorden jou?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Kerst een feest?

Verdeel de groep in tweeën.

Laat de ene helft *links* van het lokaal gaan staan, de andere helft *rechts*.

De linkerkant moet de stelling verdedigen dat Kerst een *feest* is, waarbij vrolijkheid past.

De rechterkant moet de stelling verdedigen dat Kerst juist *geen* feest is, en dat bij Kerst ernst past.

Laat om de beurt iemand uit het linker- en rechterkamp hun stelling verdedigen.

Geef de andere kant de ruimte om daarop te reageren.

Probeer zo een gesprek gaande te brengen, waarbij naar boven komt:

- Bij Kerst past ernst, want het is om onze zonden dat de Heere Jezus mens moest worden, moest lijden en sterven.
- Bij Kerst past vreugde, want Gods genade en liefde is zó groot, dat Hij mens wilde worden, om in onze plaats te lijden en te sterven, opdat wij voor eeuwig met God mogen leven.

Optie 2 – Zoek een kerstlied

Vanavond hebben we het gehad waarom de Heere Jezus als mens geboren moest worden.

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.

Zoek een kerstlied uit wat het beste past bij wat je vanavond geleerd hebt.

Geef de groepen een beurt, en laat ze vertellen waarom ze vinden dat nu juist dat ene kerstlied dat ze uitgekozen hebben, het beste de inhoud van het hoofdstuk weergeeft. Geef daarbij niet alleen ruimte aan argumenten, maar ook aan gevoelens. Wanneer bepaalde kanten ontbreken in de kerstliederen die gekozen zijn, benoem dat dan op een positieve manier: Jullie hebben allemaal liederen uitgekozen waarin *aspect 1* en *aspect 2* bezongen worden. Mooi is dat! Maar ook *aspect 3* hoort er eigenlijk bij. Weet iemand een lied waarin dát aspect bezongen wordt?

Optie 3 – Trappen van vernedering

Alternatieve binnenkomer, optie 1, de trappen van Christus' vernedering, kan ook ingezet worden als verwerkingsopdracht.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Vraag het derde artikel van de Apostolische geloofsbelijdenis aan één van de catechisanten: Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria.

Leerdoel hart – beseffen

Waarom was het voor de Heere Jezus een vernedering om als baby geboren te worden?

Leerdoel handen – kunnen

Waarom was het nodig dat de Heere Jezus als baby geboren werd?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

12. God de Zoon – Zijn lijden

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat Jezus de kruisdood moest sterven, omdat God mijn zonden zo ernstig neemt.

Hart – beseffen

Ik beseef dat ik als ik als schuldige alléén door Christus kruisoffer toch onschuldig voor God kan verschijnen.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen waarom Christus zo zwaar moest lijden.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 22:1:

Mijn God, mijn God, waarom verlaat Gij mij,
En redt mij niet, terwijl ik zwoeg en strij',
En brullend klaag in d' angsten die ik lij',
Dus fel geslagen?
't Zij ik, mijn God, bij dag moog' bitter klagen,
Gij antwoordt niet; 't Zij ik des nachts moog' kermen.
Ik heb geen rust, ook vind ik geen ontfermen
In mijn verdriet.

Binnenkomer

Dit lied is een vertaling van het Duitse 'Herr, stärke mich, dein Leiden zu bedenken'. Gellert, de schrijver van het lied, was een van de zonen van een predikantsechtpaar uit Hainichen (Saksen). In het lied neemt Gellert de lezer mee om na te denken over het lijden van Christus. Het lied is geschreven in de ik-vorm, zo ben je als lezer geen toeschouwer maar iemand die betrokken is in wat hij leest.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Voorkennis activeren

Begin de les met het bespreken van de vraag: *Waarom moest de Heere Jezus lijden en sterven?*

Noteer alle antwoorden die gegeven worden op het bord.

Kom daar tijdens de les op terug.

Een andere invulling is om de jongeren hun antwoord op die vraag op te laten schrijven.

Zeg vervolgens: laten we eens gaan kijken naar wat het boekje daarover zegt.

Om aan het eind terug te vragen: wie van jullie het hetzelfde antwoord als het boekje.

Optie 2 – Woordweb

Schrijf Heere Jezus op het bord.

Laat jongeren al hun associaties die ze daarbij hebben, noemen.

Eén jongere (vrijwilliger) noteert alle antwoorden.

In plaats van het bord kan ook een digitaal bord gebruikt worden, waarbij jongeren hun antwoorden via hun mobiel intypen. Of kunnen post-its ingevuld en op het bord geplakt worden.

Kijk of bij de antwoorden ook woorden als 'zonde', 'kruis' en 'betalen' staan.

De catecheet kan zo zien, of het kruis leeft bij de jongeren.

Zo niet, vraag hier dan op door: ik mis nog een paar heel belangrijke woorden, die onmisbaar zijn om te begrijpen wie de Heere Jezus is.

Als deze woorden wél genoemd zijn, haal die er dan uit.

Hier gaan we het vanavond over hebben, want deze woorden laten precies zien waarom de Heere Jezus zo belangrijk is.

Optie 3 – Verhaal

Er is een verhaal bekend waar in de burgeroorlog in de Verenigde Staten vijf soldaten werden gevangen genomen in vijandig gebied. Ze waren alle vijf in burgerkledij en werden beschuldigd van spionage, waar de doodstraf op staat. De vijf werden op een rij gezet en het peloton werd opgesteld.

Toen de officier het commando wilde geven om de straf te voltrekken, rende er plotseling een jongeman schreeuwend uit het nabijgelegen bos. Hij rende naar de officier en smeekt hem om het leven van één van de veroordeelden te sparen, 'want', zei hij, 'deze soldaat heeft een vrouw en vier kinderen thuis'.

Hij smeekte het de officier en bood zijn eigen leven aan, 'omdat', zei hij, 'ik een vrijgezel ben en niemand op mij wacht...'

De officier stemde toe; de vader werd vrijgelaten en kon vertrekken. De jonge held werd in zijn plaats doodgeschoten.

's Nachts kwam deze vader echter terug en nam het kruis van het graf van de jongeman mee, terug naar zijn woonplaats, waar hij het zijn hele verdere leven bij zich hield uit dankbaarheid voor de man die zijn leven voor hem had opgeofferd.

Alternatieve verwerkingsvormen

Optie 1 – Tekening

Maak een tekening waarin je de plaatsvervangende zichtbaar maakt, namelijk dat de Heere Jezus in plaats van zondaren gestorven is. Doe dit *zonder* de Heere Jezus te tekenen.

Optie 2 – Les op de kleuterschool

Maak groepen van 2 tot 5 personen.

De opdracht is als volgt:

Een juf van een niet-christelijke basisschool heeft jullie groep gevraagd om op de kleuterschool te komen vertellen wie de Heere Jezus is.

Wat zou je vertellen?

En *hoe* zou je dat doen?

Wees zo creatief mogelijk.

Geef na 10 minuten enkele groepen een beurt.

Optie 3 – Tien redenen waarom Christus moest lijden en sterven.

Bespreek met de catechisanten de volgende tien redenen waarom Christus moest lijden en sterven:

1. om de toorn van God op Zich te nemen (Gal.3:13, Rom.3:25, 1 Joh.4:10)
2. om Zijn Hemelse Vader te behagen (Jes. 53:10, Ef. 5:2)
3. om de rijkdom van Gods liefde en genade voor zondaars te tonen (Rom.5:7-8, Joh.3:16, Ef. 1:7)
4. om ons te laten zien hoezeer ook Hij ons liefheeft (Ef.5:2, Ef. 5:25, Gal.2:20)
5. om voor ons de rechtvaardige eisen van de Wet te vervullen (Kol. 2:13-14)
6. om de gehoorzaamheid te vervullen die onze rechtvaardigheid wordt
2. (Filip.2:8, Rom.5:19, 2 Kor 5:21)
7. om ons met God te verzoenen (Rom. 5:10)
8. om ons ertoe te brengen in niets anders te roemen dan in Zijn kruis (Gal. 6:14)
9. om al Zijn schapen, verstrooid over de hele aarde, bijeen te brengen (Joh. 11: 51-52, Joh. 10:16)
10. opdat Hij gekroond zou worden met heerlijkheid en eer (Heb. 2:9, Filip. 2: 7-9, Openb. 5:12)

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Wat heeft de kruisdood van de Heere Jezus met jou te maken?

Leerdoel hart – beseffen

Hoe kan ik als schuldige zondaar God onder ogen komen?

Leerdoel handen – kunnen

Waarom moest de Heere Jezus zo zwaar lijden?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

13. God de Zoon – Zijn opstanding

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heere is opgestaan uit de dood.

Hart – beseffen

Ik beseef dat ik zonder Zijn opstanding niet zalig kan worden.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen welke drie betekenissen de opstanding van de Heere Jezus heeft.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 118:11:

De steen, dien door de tempelbouwers
Veracht'lijk was een plaats ontzegd,
Is, tot verbazing der beschouwers,
Van God ten hoofd des hoeks gelegd.
Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's HEEREN hand alleen geschied;
Het is een wonder in onz' ogen;
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Voorkennis activeren

Begin de les met de vraag: Waarom is het belangrijk dat de Heere Jezus is opgestaan?
Noteer alle antwoorden die gegeven worden op het bord.
Kom daar tijdens de les op terug.

Een andere invulling is om de jongeren hun antwoord op die vraag op te laten schrijven.
Zeg vervolgens: laten we eens gaan kijken naar wat het boekje daarover zegt.
Om aan het eind terug te vragen: wie van jullie het hetzelfde antwoord als het boekje.

Optie 2 – Hoeveel ben jij met de opstanding bezig?

Teken een lijn op het bord en verdeel die, door 10 strepen te zetten.
Zet daarbij het getal: 1, 2, etc, tot en met 10.

Eens zullen alle doden opstaan. Ook jij, als je gestorven bent als de Heere Jezus terugkomt.
Hoeveel ben jij daarmee bezig?
Schrijf je naam bij het getal.
1 voor niet mee bezig, en 10 voor heel veel mee bezig.

Ga het gesprek hierover aan. Waarom ben je er veel/weinig mee bezig? Hoe komt dat?

Optie 3 – Wat als . . .

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.
Geef als opdracht:

Stel dat de Heere Jezus niet zou zijn opgestaan.
Wat zou dat veranderen?
Schrijf zoveel mogelijk dingen op.

Geef hier 5 minuten voor.

Vraag de groepjes naar hun antwoorden.

Als deze binnenkomer als verwerkingsopdracht ingezet wordt, vul dan vanuit de behandelde lesstof, de ontbrekende antwoorden aan.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Wat als . . .

Alternatieve binnenkomer, optie 3, Wat als . . ., kan ook goed als verwerkingsopdracht worden ingezet.

Optie 2 – Nieuw leven

Stel de vraag: Wat verandert er in jouw leven, wanneer je een nieuw leven ontvangt.
Geef alle jongeren één voor één een beurt.

In dit gesprek zullen jongeren verschillende dingen noemen.

Het gesprek helpt jongeren om stil te staan bij hoe nodig ze de levendmakende kracht van de Heere Jezus hebben. En kan hen die met de Heere Jezus leven helpen om hen te laten zien hoe ze Hem méér en blijvend nodig hebben. Ook geeft het de catecheet inzicht in op welke punten de levens van catechisanten vernieuwing nodig hebben.

Optie 3 – Verdiepende vragen

De volgende vragen kunnen als verdiepende opdracht ingezet worden. In de vorige versie van het boekje stonden deze vragen in het boekje.

1. Lees 1 Korinthe 15 vers 14. Zeg met je eigen woorden wat dit vers betekent.
2. Christus deelt de zaligheid die Hij verdiend heeft uit. Hoe krijg je daar deel aan (een nieuw hart)?
3. Zoek Efeze 2:1-10 op.
  - a. Wat schrijft Paulus daar over de opstanding van Christus?
  - b. Wat schrijft hij over de christenen in Efeze?
  - c. Wat heeft dat te maken met Christus' opstanding?
  - d. Wat zegt Christus' opstanding over onze opstanding?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Dit leerdoel is zo vanzelfsprekend, dat dit niet apart getoetst hoeft te worden.

Leerdoel hart – beseffen

Waarom is de opstanding van de Heere Jezus uit de dood belangrijk voor jou?

Leerdoel handen – kunnen

Welke drie betekenissen heeft de opstanding van de Heere Jezus?

1. De dood is overwonnen.
2. Door de kracht van Christus' opstanding worden geestelijk dode zondaren tot leven gewekt.
3. Het is een garantie van de zalige opstanding van Zijn kinderen.

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

14. God de Zoon – Zijn hemelvaart

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heere Jezus naar de hemel gevaren is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik de Heere Jezus moet kennen als mijn Hoofd en mijn Voorspreker.

Handen – kunnen

Ik kan uitleggen wat het zoeken van de dingen die boven zijn inhoudt.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 47:3:

God vaart, voor het oog,
Met gejuich omhoog;
't Schel bazuingeluid
Galmt Gods glorie uit.
Heft den lofzang aan,
Zingt Zijn wonderdaân,
Zingt de schoonste stof,
Zingt des Konings lof
Met een zuiv'ren galm,
Met een blijden psalm;
Hij, de Vorst der aard',
Is die hulde waard.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Stelling

Begin met de stelling:

Ik had liever gehad dat de Heere Jezus niet naar de hemel gegaan was, want dan zou het veel makkelijker zijn om in Hem te geloven.

Laat jongeren reageren op de stelling.

Koppel de reacties aan de lesinhoud: vanavond gaan we erover nadenken waarom de hemelvaart nodig was en wat wij eraan hebben dat de Heere Jezus nu in de hemel is.

Optie 2 – Woordweb

Schrijf het woord *hemelvaart* op het bord.

Laat de catechisanten hun associaties noemen.

Laat één van hen (een vrijwilliger) deze associaties opschrijven op het bord.

Schrijf bij het behandelen van de les de belangrijke woorden die *niet* genoemd zijn, erbij.

Optie 3 – Tekening

Geef de jongeren een A4.

Geef de opdracht: Teken de hemel. Teken hierbij God niet, maar schrijf Zijn naam.

Geef hier 10 minuten voor.

Geef de jongeren om de beurt de mogelijkheid om hun tekening te laten zien en te vertellen wát ze getekend hebben.

Bespreek daarna wat je gezien hebt.

Wat hebben de meeste catechisanten getekend wat inzicht geeft in wat de hemel is?

Wat heb je gemist in de tekeningen, wat wel echt bij de hemel hoort?

Koppel het daarna aan de lesinhoud:

Vanavond gaan we nadenken over wat de Heere Jezus doet in de hemel.

Bijbelstudie

Achtergrond

De Heere Jezus brengt Zijn discipelen bijeen bij de Olijfberg met als doel om afscheid te nemen en te vertrekken naar de hemel. Als ze samengekomen zijn, stellen de discipelen Hem een vraag: 'Heere, zult U nu Israël's koninkrijk weer herstellen?' Anders gezegd: 'Gaat U dan nu beginnen de Romeinen uit ons land te verjagen?' Je zou kunnen denken: maar discipelen, hoe komen jullie daar nou bij? Is jullie nog niet duidelijk geworden dat Jezus daarvoor niet op aarde kwam? Het is begrijpelijk dat je dat denkt. Toch was hun vraag zo gek nog niet. Jezus had hun veel verteld over het koninkrijk. Dat Zijn discipelen verlangend uitzagen naar de komst van dat rijk was helemaal niet verkeerd. Wat verkeerd was, was dat zij dachten dat het koninkrijk samenviel met het volk Israël. Terwijl dat helemaal niet zo is, volgens Jezus! Jezus onderwijst hen voor het laatst. Hij wijst hen erop dat zij zich niet met Gods zaken moeten bemoeien. Tegelijkertijd geeft Hij hun een rijke belofte: ze zullen de Geest ontvangen! De Heilige Geest zal zorgen dat ze van Christus zullen getuigen, eerst in Jeruzalem, dan in heel Israël en zelfs in Samaria, en dan zelfs tot aan het einde van de wereld: de heidense stad Rome! Heel de wereld zal over Jezus horen, doordat de Geest de discipelen laat getuigen! Deze troostrijke belofte is het laatste wat Jezus' leerlingen van hun lieve Meester horen. Hij wordt opgeheven. God neemt Hem op. Dat doet Hij zegenend, schrijft Lukas in zijn evangelie (24:51). Een wolk zorgt ervoor dat Hij niet meer te zien is. Die wolk duidt, net als bij de verheerlijking op de berg (Luk. 9:34-35) iets aan van Gods heerlijkheid. Terwijl de discipelen Jezus nastaren, komen er twee mannen in witte kleren, engelen, bij hen staan. Ze vertroosten hen en vertellen dat Jezus weer terug zal komen. Net zoals Hij opvoer – lichamelijk dus! De discipelen zijn niet langer verdrietig, maar loven de Heere (Luk. 24:52). Met elkaar bidden ze om de komst van de Heilige Geest, Die Jezus hun beloofd had.

Vragen

1. De discipelen begrepen nog niet goed wat de Heere Jezus bedoelde toen Hij sprak over het koninkrijk. Zou het ook kunnen dat jij iets niet goed begrijpt? Kun je hier iets aan veranderen?
2. De Heere Jezus beloofde Zijn Heilige Geest aan de discipelen. Die Geest is gekomen met Pinksteren. Heb jij nog wat aan die belofte?
3. In vers 9 kun je lezen dat Jezus *werd opgenomen*. Wie nam Hem op? Wat betekende dit voor Hem? Wat heeft dit jou te zeggen?
4. Engelen vertroosten de discipelen (vers 10). Bestaan engelen nog steeds? Zo ja, wat doen ze?
5. Hoe kan het dat de discipelen blij zijn na Jezus' hemelvaart? Scheiden doet toch altijd pijn?
6. Nadat Jezus werd opgenomen, kwamen de discipelen samen en ze baden (vers 13 en 14). Waarschijnlijk baden ze om vervulling van de belofte van de Geest. Zijn er aan jou ook beloften gedaan? Wat doe je met die beloften? Kun je iets leren van de discipelen?

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Groepsgesprek over verlangen naar de hemel

Voer een groepsgesprek over de vraag: Verlang jij naar de hemel? Waarom wel/niet?
Geef alle jongeren een beurt.

Stel vervolgens de vraag: Wat zou er veranderen in jouw leven, als jij meer naar de hemel zou verlangen?
Geef opnieuw alle jongeren een beurt.

Sluit af met te benadrukken dat hemelgericht leven belangrijk is. En dat het de Heere is die ons dat leren wil.

Optie 2 – Wat zouden we missen ...

Maak groepen van 2 tot 5 personen.

Bespreek in de groepen de vraag: Wat zouden we missen, als de Heere Jezus *niet* naar de hemel was gevaren?
Geef hier 3 tot 5 minuten voor.

Laat de groepen vertellen wat ze gevonden hebben.
Vat dit samen en vul dit eventueel aan.

Optie 3 – Tekening

Alternatieve binnenkomer, optie 3, Tekening, kan ook goed ingezet worden als verwerkingsopdracht.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Waar is de Heere Jezus nu?

Leerdoel hart – beseffen

1. Waarom heb ik de Heere Jezus nodig als mijn Hoofd?
2. Waarom heb ik de Heere Jezus nodig als mijn Voorspreker?

Leerdoel handen – kunnen

1. Wat betekent het zoeken van de dingen die boven zijn?
2. Hoe doe je dat?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

15. God de Zoon – Zijn wederkomst en het oordeel

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heere Jezus terug zal komen om alle mensen te oordelen.

Hart – beseffen

Ik beseff dat ik de Heere Jezus moet kennen als mijn Redder. Dan hoef ik niet bang te zijn voor Zijn wederkomst. Dan mag ik er zelfs naar uitkijken.

Handen – kunnen

Ik probeer mijn leven te laten stempelen door de terugkomst van de Heere Jezus.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 98:4:

Laat al de stromen vrolijk zingen,
De handen klappen naar omhoog;
't Gebergte vol van vreugde springen
En hupp'len voor des HEEREN oog:
Hij komt, Hij komt, om d' aard' te richten,
De wereld in gerechtigheid;
Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,
Wordt in rechtmatigheid geleid.

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Gevoel

Bespreek in een groepsgesprek de vragen:

Denk jij wel eens na over de wederkomst?

Welk gevoel roept dat bij jou op: bang, onzeker, blij, dankbaar, of een ander gevoel?

Geef de jongeren één voor één een beurt.

Vraag door: wat maakt dat je hier blij van wordt? Wat maakt dat je er bang van wordt?

Optie 2 – Stelling

Verdeel de catechisanten in 2 groepen (bijvoorbeeld door ze om de beurt 1 en de volgende 2 te laten zeggen).

De ene groep gaat aan de linkerkant van de zaal staan.

De andere groep aan de rechterkant van de zaal.

De linkergroep verdedigt de stelling: Ik hoop dat de wederkomst snel komt.

De rechtergroep verdedigt de stelling: Ik zou het niet erg vinden als de Heere Jezus niet terugkomt.

Geef om de beurt om iemand uit de één van de groepen een beurt, om de stelling van zijn groep te verdedigen.

Laat de andere groep daarop reageren.

Breng, nadat de voor-de-hand liggende antwoorden gegeven zijn, verdieping aan, door te vragen:
Wat zouden we missen, als de Heere Jezus niet terug zou komen?
Dan zou de wereld blijven zoals die is. Vol zonde, ellende, gebrokenheid, verdriet, dood, etc.

Optie 3 – Woordweb

Schrijf het woord *wederkomst* op het bord.
Laat de catechisanten hun associaties noemen.
Laat één van hen (een vrijwilliger) deze associaties opschrijven op het bord.

Schrijf bij het behandelen van de les de belangrijke woorden die *niet* genoemd zijn, erbij.

Bijbelstudie

Achtergrond

Jezus is een preek aan het houden over het einde van de tijd. Hij is aan het einde van deze preek gekomen. Nu begint Hij over het oordeel op de oordeelsdag. Zoals een herder kan zien wat schapen zijn en wat bokken zijn en alleen de schapen bij zich wil hebben, zo zal Christus de 'schapen' van de 'bokken' scheiden. Hoe doet Hij dat? Dat is wel het wonderlijkste van dit Bijbelgedeelte. De Heere Jezus gaat kijken naar wat de mensen gedaan hebben. Dus niet of ze in Hem geloofden – natuurlijk is dit van levensbelang! Maar daar gaat het hier niet om. Het gaat om het water geven aan een dorstige Jezus, kleding geven aan Jezus, Jezus bezoeken. De mensen die van de Rechter te horen krijgen, dat zij in het koninkrijk binnen mogen komen, zullen verbaasd zijn. Hebben wij de Heere Jezus water gegeven, Hem bezocht? Dan maakt de Rechter, Jezus Zelf, duidelijk dat het bezoeken van Zijn broeders (Zijn knechten, maar ook al Zijn kinderen) eigenlijk het bezoeken van Hemzelf is! Zij die aan de linkerhand moeten staan, hebben Gods knechten niet geholpen. Zij zullen het eeuwige vuur in moeten.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Gevoel

Alternatieve binnenkomer, optie 1, Gevoel, kan ook goed ingezet worden als verwerkingsopdracht.

Optie 2 – Krant

Laat de catechisanten voorafgaand aan de catecheseles thuis een krant lezen met de volgende opdracht: 'Zoek drie dingen op die te maken hebben met de wederkomst van de Heere Jezus.'

Optie 3 – Verdieping (NGB artikel 37)

Laat de catechisanten in groepen uiteengaan. Eén van hen leest hardop artikel 37 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis voor. Een ander luistert en schrijft op wat er over de goddelozen wordt gezegd, een derde luistert en schrijft op wat er over de uitverkorenen gezegd wordt. Laat hen hun bevindingen vergelijken. Wat valt op? Wat kan hiervan geleerd worden?

Optie 4 – Stelling

Bespreek de stelling: Het kan niet waar zijn dat iedereen de Heere Jezus ziet als Hij terugkomt.

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Wat doet de Heere Jezus als Hij terugkomt?

Leerdoel hart – beseffen

Wanneer hoe je niet bang te zijn als de Heere Jezus terugkomt en kun je zelfs naar dat moment verlangen?

Leerdoel handen – kunnen

Wat betekent de wederkomst van de Heere Jezus voor je dagelijkse leven?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.

16. God de Heilige Geest

Leerdoelen

Hoofd – weten

Ik weet dat de Heilige Geest een persoon is Die ook echt God is.

Hart – beseffen

Ik beseff dat alleen de Heilige Geest mij geestelijk levend kan maken.

Handen – kunnen

Ik kan de Heilige Geest een plaats geven in mijn persoonlijk gebed.

Zingen

Als Psalm kan gezongen worden Ps. 25:2:

HEER', ai, maak mij Uwe wegen,
 Door Uw woord en Geest bekend;
 Leer mij, hoe die zijn gelegen,
 En waarheen G' Uw treden wendt,
 Leid mij in Uw waarheid, leer
 IJv'rig mij Uw wet betrachten;
 Want Gij zijt mijn heil, o HEER',
 'k Blijf U al den dag verwachten.

Of Ps. 119:9:

Doe bij Uw knecht weldadigheid, o HEER',
 Opdat ik leev', Uw woorden moog' bewaren,
 En dat Uw Geest mij ware wijsheid leer',
 Mijn oog verlicht', de nevels op doe klaren;
 Dat mijne ziel de wond'ren zie en eer',
 Die in Uw wet alom zich openbaren.

Binnenkomer

Je ziet in je boek een afbeelding van een fundament. Het fundament is al een hele poos geleden gelegd. Hard is er gewerkt om onder de grond sterke funderingen te maken. Maar daarmee staat het huis er nog niet. Sterker nog: er is nog niets van het huis te zien. Wat is er nog voor nodig? Laat de jongeren allerlei materialen opnoemen en schrijf deze op. Maar ook daarmee is het nog steeds geen huis. Er zijn mannen nodig die de stenen gaan gebruiken om muren op die fundamenten te gaan bouwen.

Dit beeld kun je gebruiken om te begrijpen waarom de Heilige Geest nodig is.

De *Vader* heeft van eeuwigheid de fundamenten al gelegd: Hij koos mensen uit en gaf Zijn Zoon.

De *Zoon*, Jezus, heeft alle materialen klaargelegd: Hij stierf zodat jouw zonden vergeven kunnen worden en je een nieuw leven kunt krijgen.

Maar nu gebeurt er niets als niet de *Heilige Geest* die materialen gaat gebruiken door op dat fundament te bouwen. Hij gaat alles wat Christus verdiend heeft toepassen. Het is nodig dat Hij werkt!

Alternatieve binnenkomers

Optie 1 – Stelling

Verdeel de catechisanten in twee groepen.
Laat de ene groep naar de linkerkant van de zaal lopen.
De andere groep naar de rechterkant.

Poneer de stelling: Wij kunnen best zonder de Heilige Geest.
Laat de linkergroep verdedigen waarom de stelling *waar* is.
De rechtergroep dat de stelling *niet waar* is.

Probeer tijdens de discussie boven water te krijgen waarom we niet zonder de Heilige Geest kunnen: Hij is God, zonder Hem te kennen, kennen wij God niet) en zonder Zijn werk komen wij niet tot geloof en kunnen wij niet met de Heere leven.

Optie 2 – Ervaringen

Iedereen heeft wel eens een keer een preek gehad, die hem of haar raakte. Dat doet de Heilige Geest. Ook op andere manieren kan de Heilige Geest werken in je leven.
Laat de jongeren één voor één vertellen over een moment dat ze iets van de Heilige Geest merkten.
Als jongeren zeggen nog nooit iets van de Heilige Geest in hun leven gemerkt te hebben, vraag ze dan: Zou je het willen, dat de Heilige Geest in jouw leven gaat werken?

Optie 3 – Woordweb

Waar denk jij aan bij de Heilige Geest?
Schrijf alle antwoorden die gegeven worden op, op het bord.
In plaats van het bord kan ook een digitaal bord gebruikt worden, waarbij jongeren hun antwoorden via hun mobiel intypen. Of kunnen post-its ingevuld en op het bord geplakt worden.

Als tijdens de les een belangrijk woord besproken wordt, schrijf dit er dan bij.

Alternatieve verwerkingsopdrachten

Optie 1 – Stelling

Alternatieve binnenkomer, optie 3, Stelling, is ook goed als verwerkingsopdracht te gebruiken.

Optie 2 – Interview

Geef de catechisanten de opdracht om een avondmaalganger te interviewen.

De hoofdvragen van het interview zijn:

- Hoe heeft de Heilige Geest in uw leven gewerkt?
- Waarom gunt u mij het werk van de Heilige Geest?

Laat hen de les erop vertellen hoe de interviews gegaan zijn en welke antwoorden ze gekregen hebben.

Optie 3 – Geloofsbelijdenissen onderzoeken

Maak groepjes van 2 tot 5 personen.

Laat hen de de geloofsbelijdenissen van Athanasius en Nicéa opzoeken.

Wat wordt er in deze belijdenissen over de Heilige Geest en Zijn werk gezegd?

Afsluiting

Het is goed om aan het eind van de catechisatieles terug te komen op de doelen. Deze kun je checken door open vragen te stellen. Hieronder enkele voorbeelden:

Leerdoel hoofd – weten

Is de Heilige Geest net zo echt God als God de Vader?

Leerdoel hart – beseffen

Hoe kom je geestelijk tot leven?

Leerdoel handen – kunnen

Wat kun je in je gebed aan de Heilige Geest vragen en waar kun je Hem voor danken?

Deze afsluiting kan in een leergesprek met de hele groep worden gedaan. Ook kun je kiezen voor een eerste bespreking in groepjes. Het is goed om de catechisanten de antwoorden op te laten schrijven. Daarmee maak je de doelen inzichtelijk.